

De 1666-1667

BEKNOPTE HEBREEUWSE GRAMMATICA

MET ENIGE OEFENINGEN

DOOR

Dr J. COHEN

Leraar aan het Gymnasium te Leiden

Tweede verbeterde druk

Tweede oplag

'S-GRAVENHAGE
MARTINUS NIJHOFF

1968

Dit boekje heeft geen wetenschappelijke pretenties. Het wil slechts een handleiding zijn om aan Gymnasiasten, Lyceïsten en aankomende Studenten zo snel mogelijk zóveel grammaticale kennis omtrent het Hebreeuws bij te brengen, dat ze kunnen overgaan tot het lezen van eenvoudige Bijbelteksten. Schrijver dezes meent, dat dit lezen kan beginnen, zodra men is gekomen tot de behandeling van de werkwoorden, mits de leraar voorlopig de werkwoordsvormen, welke in de te lezen stukken voorkomen, „als woordjes” opgeeft.

Om de snelheid bij het zich eigen maken van de Hebreeuwse vormen te bevorderen, is zoveel mogelijk gebruik gemaakt van begrippen en benamingen uit de Latijnse en Griekse grammatica, omdat deze bij de gebruikers van het boekje bekend kunnen worden geacht.

Dank ben ik verschuldigd aan Drs. J. Visker O.P. thans te Isabela (Porto Rico) en aan Mevr. Ruth Furst te Los Angeles (U.S.A.), voor al wat zij hebben bijgedragen tot het tot stand komen van dit werkje. Bijzondere dank wil ik brengen aan den Uitgever, die noch moeite noch kosten heeft gespaard om deze uitgave goed te doen verzorgen.

De schrijver houdt zich aanbevolen voor critische opmerkingen, die aan het boekje ten goede kunnen komen.

Leiden, Maart 1953.

J. COHEN.

In de tweede druk zijn enige veranderingen aangebracht in verband met critische opmerkingen, die ik mocht ontvangen. Speciaal Dr. H. M. Cohen zeg ik dank voor de vele moeite, die hij zich heeft gegeven; aan al zijn wensen kan ik niet voldoen, daar dit boekje termen wil gebruiken, die aan Gymnasiasten en Lyceïsten reeds bekend moeten zijn, wanneer zij met Hebreeuws beginnen.

Van het maken van een bloemlezing heb ik afgezien, daar er tegenwoordig goede Hebreeuwse bijbelteksten voor weinig geld te krijgen zijn.

Leiden, April 1963.

J. Cohen

© 1963 and 1968 by Martinus Nijhoff, The Hague, Netherlands
All rights reserved, including the right to translate or to
reproduce this book or parts thereof in any form

INHOUD

	Blz.
HOOFDSTUK I: HET LEZEN	1-14
§ 1. De medeklinkers	1
Overzicht van de Hebreeuwse medeklinkers	2
De laryngales	3
§ 2. De klinkers	4
§ 3. De sjwā	6
§ 4. De dagésj	8
§ 5. Enige bijzonderheden.	10
§ 6. De klemtoon	12
Woorden	14
 HOOFDSTUK II: NAAMWOORDEN EN VOORZETSELS	 15-28
§ 7. Het geslacht	15
§ 8. Het getal	16
§ 9. Het lidwoord	18
§ 10. Het praefix ך	18
§ 11. Het praefix ם	19
§ 12. Naamvalsfuncties en voorzetsels	20-25
A. Genitivus	20
B. Dativus	22
C. Accusativus	22
D. Instrumentalis-Locativus.	24
E. Separativus	24
F. Sociativus	25
§ 13. Bijvoegelijke naamwoorden	26
§ 14. Trappen van vergelijking	26
§ 15. Attributief en praedicatief	27
§ 16. Telwoorden	28
 HOOFDSTUK III: VOORNAAMWOORDEN EN BIJWOORDEN	 29-36
§ 17. Persoonlijk voornaamwoord, Nominativus.	29
§ 18. Bezittelijk voornaamwoord	30
Paradigma van het bezittelijk voornaamwoord	31
§ 19. Casus obliqui van de pers. v.n.woorden	32
§ 20. Betrekkelijk voornaamwoord	32
Paradigma van pronominale suffixen	33
§ 21. Vragend voornaamwoord	34

	Blz.
§ 22. Aanwijzend voornaamwoord	34
§ 23. Bijwoorden	36

HOOFDSTUK IV: HET REGELMATIGE WERKWOORD 37-42

§ 24. De Werkwoords-stam.	37
§ 25. De Personen van het werkwoord.	37
§ 26. De Tempora van het werkwoord.	38/39
§ 27. De Genera van het werkwoord	40
§ 28. De overige vormen van het werkwoord	41
§ 29. Bijzonderheden van de התפעיל	42
§ 38. Objects-suffixen	42

HOOFDSTUK V: ONREGELMATIGE WERKWOORDEN. 43-48

§ 31. Overzicht	43
§ 32. Verba primae laryngalis	44
§ 33. Verba mediae laryngalis	44
§ 34. Verba tertiae laryngalis.	44
§ 35. Verba פ"א	45
§ 36. Verba ל"א	45
§ 37. Verba ה"א	45
§ 38. Verba פ"ו	46
§ 39. Verba פ"ו	46
§ 40. Verba ע"ו	47
§ 41. Verba ע"ע	47
§ 42. Verba ל"ו en ל"ת	48
§ 43. Verba anomala	48

PARADIGMATA. 49-73

	Blz.
a. Overzicht medeklinkers	2
b. Overzicht klinkers	4
c. Overzicht klemtoonregels	12
d. Woorden	14
e. Telwoorden	28
f. Paradigma bez. v.n.woord	31
g. Paradigma pronominale suffixen (casus obliqui van pers. v.n.w.)	33
h. Genera van het werkwoord	40
i. Paradigmata van de werkwoorden:	
Ie Paradigma: Het regelmatige werkwoord	50
Overzicht van de objects-suffixen	52
IIe Paradigma: Verba primae laryngalis	54
IIIe Paradigma: Verba mediae laryngalis	56
IVe Paradigma: Verba tertiae laryngalis	58
Ve Paradigma: Verba פ'א	60
VIe Paradigma: Verba ל'א	60
VIIe Paradigma: Verba ל'ה	62
VIIIe Paradigma: Verba פ'נ	64
IXe Paradigma: Verba פ'וי	66
Xe Paradigma: Verba ע'וי	68
XIe Paradigma: Verba ע'ע	69
XIIe Paradigma: A. Verba ל'נ	70
B. Verba ל'ת	70
XIIIe Paradigma: Verba anomala: A. נתן B. היה C. היה D. שחה }	71
XIVe Paradigma: Verdubbelingen	72

EERSTE HOOFDSTUK

HET LEZEN

Opmerking vooraf:

Door de Joden op de verschillende punten van de aarde wordt het Hebreeuws verschillend uitgesproken. De wetenschappelijke wereld volgde tot voor kort algemeen de uitspraak van de zogen. Portugese Joden, doch in de laatste tijd wordt de uitspraak, die in zwang is in Israël en die op geringe punten afwijkt van de „Portugese”, ook wetenschappelijk steeds meer gebruikt ¹⁾.

§ 1. *De medeklinkers.*

Het Hebreeuws heeft een alfabet van 22 medeklinkers, waarvan er 5 aan het eind van het woord een bijzondere vorm hebben („sluitletters”). Enige letters hebben verschil van uitspraak, wanneer er wèl en wanneer er géén punt in staat. Ook in andere medeklinkers kan een punt komen, doch dan zonder verandering van uitspraak. De betekenis van die punt zal nader worden besproken in § 4.

Ook worden de medeklinkers gebruikt als cijfers. De getallenwaarde is in het volgende overzicht opgenomen. De telwoorden zullen worden behandeld in § 16 (blz. 28).

¹⁾ De Israëlische uitspraak van de klinkers verschilt in zoverre van de „Portugees”-wetenschappelijke, dat men in Israel de klinkers in het algemeen korter uitspreekt.

Bij de zogen. Hoogduitse Joden hebben de klinkertekens een geheel andere waarde, zodat hun uitspraak moeilijk te volgen is voor iemand, die de „Portugees”- wetenschappelijke of de Israëlische heeft geleerd.

Overzicht van de Hebreeuwse medeklinkers:

Medeklinker		Waarde in uitspraak		Naam van de medeklinker (in transcriptie)	Getallenwaarde van de medeklinker
„gewoon”	„sluit-letter”	„Portugees”-wetenschappelijk	Israëlich		
א		(spiritus lenis)	(spiritus lenis)	âlef	1
ב		ב } = b	ב } = w ב } = b	beet	2
ג		ג (γ)	ג (γ)	glimmel	3
ד		d	d	dâlet	4
ה		h	h	heē	5
ו		w	w	waw	6
ז		z	z	zâjin	7
ח		ch (χ)	ch (χ)	chet	8
ט		th (θ)	th (θ)	thet	9
י		j	j	jod	10
כ	ך	כ } = k	כ } = g כ } = k	kaf	20
ל		l	l	lâmed	30
מ	ם	m	m	mem	40
נ	ן	n	n	nōen	50
ס		s	s	sâmek	60
ע		—	—	âjin	70
פ	ף	פ } = f	פ } = f	peē	80
צ	ץ	פ } = p	פ } = p		
		סס	ts	{ ssadēē tsadēē }	90
ק		k	k	kōof	100
ר		r	r	reēsĵ	200
ש		s	s	sin	300
1) ש		sj	sj	sjin	
ת		t	t	taw	400

1) De ש en ש tellen samen als één letter.

OPM. De letters אהחער werden oorspronkelijk in het strottenhoofd uitgesproken. We noemen ze daarom *laryngales* ¹⁾. Ze hebben tengevolge van hun moeilijke uitspraak allerlei bijzonderheden in de er bij behorende klinkers. De moeilijke uitspraak in het strottenhoofd is verloren gegaan. Zowel א als ע (die oorspronkelijk als een k-klank werd uitgesproken) worden door de Portugese en Israëliche Joden uitgesproken als de Griekse spiritus lenis (dus praktisch niet hoorbaar).

De ר is reeds in het klassieke Hebreeuws niet meer altijd een laryngalis en heeft dus ook niet altijd de desbetreffende bijzonderheden.

¹⁾ λαρυγξ = strottenhoofd.

LEESOEFFENINGEN

I. Noem de volgende medeklinkers (van rechts naar links):

הז הכך אמת יבו
כך גדלו שחע
רשפה מבג צקסן
פפע תשס מססל
קשר צקכב יתש
ךכח ובא זהדג נן
ךמן קץ שגכ ככס
גג דר הח סם ככ
עצג רד חח מס
תשרק צפעס נמלך
יטחו והדג בא:

II. Spel de medeklinkers van het volgende stukje (van rechts naar links) en let daarbij voorlopig niet op de streepjes en puntjes, die er om heen staan:

הקלו את יהוה כל גוים
שבחוהו כל האמים : כי
גבר עלינו חסדו ואמת יהוה
לעולם תללויה :

(Dit is Psalm 117, de kleinste psalm van de Bijbel).

Oorspronkelijk werd het Hebreeuws zonder tekens voor de klinkers geschreven. Later begon men door toevoeging van de medeklinkers אהוי de klinkers aan te duiden. We noemen deze medeklinkers, als ze worden gebruikt voor het aanduiden van klinkers, „*matres lectionis*”.

Eerst in de 8e eeuw na Christus werd in Tiberias een definitief stelsel voor het aanduiden van alle klinkers vastgesteld. De *matres lectionis* bleven echter bovendien staan.

In het volgende overzicht wordt een willekeurige medeklinker aangeduid door het teken ■.

Overzicht van de Hebreeuwse klinkers:

	Teken	Uitspraak	Naam (transcriptie)	Naam (Hebreeuws)
lang	■	āā	kāāmess̄ (ts)	קָמֶץ
	■	ēē	(ts) sēērēē	צִירֵי
	1) י■/■	ōō	chōōlem	חֹלֶם
	■	ōē	sjōērek	שׁוֹרֶק
kort	■	ie	} chiérek	חִירֶק
	■	i		
	■	è	sěğōól	סֶגוּל
	■	à	pátäch	פַּתַח
	■	ōe	kibbōēss̄(ts)	קִבּוּץ

N.B. In twee gevallen wordt de ■ uitgesproken als ò, n.l.:

- 1) in een gesloten lettergreep (zie blz. 10, § 5D) *zonder klemtoon*;
- 2) als deze klinker ontstaan is door verkorting van een יו.

De ■ heet in deze twee gevallen kāāmess̄ chatōēf (קָמֶץ חַטוּף). Een kāāmess̄ chatōēf zal in dit boekje worden aangeduid door het teken † boven de medeklinker, waarbij deze kāāmess̄ chatōēf behoort.

1) Wanneer de chōōlem zonder י wordt geschreven, staat het puntje òf links boven de medeklinker, waarbij de chōōlem hoort, òf rechts boven de volgende medeklinker; voorbeelden: חֶק en לֶט.

III. Lees de volgende lettergrepen:

לוא	הוא	ב	א	הו	ה	ט	ל	ע	ק
נה	מה	י	ז	ה	די	ש	מ	ס	ה
שו	בו	דו	הו	ע	בו	שו	ס	ג	ס
נא	יה	הו	ט	א	א	רו	עו	שו	ו
היא	זו	ו	ג	ת	ת	ק	ט	ק	פי
תו	קי	ז	מ	ג	ש	א	א	י	א
יא	כה	ח	ט	ש	י	ט	א	ט	ט
תוא	סה	ט	ז	ג	ק	א	ט	ל	ת
בא	לי	י	ס	ו	א	ט	ט	ט	ל
לוא	אי	ס	ט	י	ט	ג	מ	י	

IV. Lees de volgende combinaties:

עשה	לנו	בואו	למה	ביהי	מץ
הא	ני	בודו	מרו	לש	קב
קולי	תד	הינו	גוים	פילי	עם
תורה	רנו	פפו	איה	בש	עו
הטה	צאת	פוני	עשה	בא	קד
לוי	אל	צרי	ברו	מע	תוי
הוי	חור	צאו	עג	מא	וס
גוי	לים	צרה	מעו	ירי	יר
מביא	עות	אנה	לכו	ג	דו
תי	הושי	ואלא	כך	שיבי	סב

A. Daarnaast hebben we nog het teken **■** (sjwa שְׁוָה), hetwelk kan worden verbonden met:

- tot ■ = ā
- tot ■ = ě
- ¹⁾ tot ■ = ò

We noemen deze verbindingen chātāf (חֲטָאֵף); ze komen vooral voor bij laryngales (zie verder sub. E van deze §.).

B. Een sjwā is vaak niet hoorbaar; *wel* hoorbaar (uit te spreken als een stomme e) is hij in de volgende gevallen:

Hoorbare sjwā	Voorbeeld
1°. aan het <i>begin</i> van een woord altijd.	מְלֶאכָה
2°. in het <i>midden</i> van een woord:	
a) de tweede van twee naast elkaar staande.	יִשְׁמְעוּ
b) onder een letter met een dagésj (dit is een punt in de medeklinker, zie blz. 8, § 4.)	יִפְלוּ
c) onder de eerste van twee gelijke medeklinkers.	סוּבְבוּ
d) na een lange klinker, die de bijklemtoon (zie blz. 12, § 6 B) heeft.	מְשַׁרְתִּים
e) na het praefix (voorvoegsel) וּ (= en)	וּבְכָל
f) voor het suffix (achtervoegsel) הַ -	סוּסָה
g) voor de suffixen סוּסָם - en קוֹ - , echter alleen bij éénlettergrepige woorden.	סוּסָם תוֹרְתָם

C. Een sjwā komt slechts zelden aan het eind van een woord (wel echter steeds onder de ך, tenzij daaronder een ם staat; bijv. חֵץ en חֵץ׃). Aan het eind van een woord is een sjwā nooit hoorbaar. Twee sjwā's naast elkaar aan het eind van een woord zijn beide niet hoorbaar; bijv. חֵץ׃׃.

¹⁾ Kāāmess chatōéf! Hulpregel voor het herkennen van Kāāmess chatōéf: Als een ■ voor een ■ staat, dan is de ■ een Kāāmess chatōéf, bijv.: פִּעֵלָה (afgeleid van פִּעַל = werk).

D. Een sjwā aan het begin van het woord voor een tweede sjwā wordt een korte klinker, vaak een ם; bijv. לִפְנֵי? wordt לִפְנֵי׃.

E. Als een van de laryngales een hoorbare sjwā zou moeten hebben, komt er in plaats daarvan een chātāf (de ך heeft echter soms ook wel eens een hoorbare sjwā), bijv.: de Godsnaam יְהוָה heeft dezelfde vocalisatie als het woord אֲדוֹנָי = mijnheer.

F. Een medeklinker met een sjwā wordt gerekend te behoren tot de voorafgaande lettergreep, als de sjwā niet gehoord wordt, bijv. אָהָה.

Een medeklinker met een hoorbare sjwā of chātāf wordt gerekend te behoren tot de volgende lettergreep, bijv.: לְמִי?.

LEESOEFFENINGEN

V. Lees het volgende:				VI. Lees de volgende woorden:			
זְכִי	צָבִי	לְמִי	בְּרָא	אָרִי	עָוִי	חֲלִי	אָתִי
תָּנָה	רָזִי	מָחִי	גָּלוּ	מְדַבְּרִים	אָמַת	אָוְנוּ	
חָנִי	הָיָה	נָשָׂא	דָּבַד	קָטַלְתָּ	שְׁלַחְנָה	הַמְלִיךָ	
הִלָּא	חָמִי	כָּנָה	וְנוּ	בְּשִׁכְבְּךָ	הַחֲמָה	בְּפִי	
עָנִי	עָמוּ	צָבִי	זָכוּ	הַעֲמַדְתִּי	יוֹנָה	גָּגַשׁ	
אָנִי	הָלוּ	קָרָא	טָבוּא	גַּפְשָׁכֶם	שִׁבְכָה	סְכוּת	
פָּרִי	אָנִי	שָׁוָא	יָדִי	דְּבַרְךָ	גִּדְלָכֶם	כָּבוּד	
אָנִי	בָּנִי	תָּסֵא	כָּבוּ	אֲנַחְנוּ	שָׁשׂוֹן	הָיָה	
פָּךְ	עָצָא	כָּצָא	וָרוּ	רֵאשׁוּנִים	יָיִן	וּתְרַמְמוּ	
תָּךְ	אָשִׁי	שָׁרָא	אָךְ	מַהֲרָה	בְּךָ	וְשִׁמְרָתָּ	
זָךְ	בָּקוּ	חָלָא	פָּתוּ	מְעַבְרָה	מְלַמְּדִים		

De dagēsij (דגש) is een stip in een medeklinker.

A. „Dagēsij lene” komt in de letters בגדכפת (die we onthouden aan het woord בגדכפת) in drie gevallen:

- 1) aan het begin van een woord, behalve als dit nauw verbonden is met het voorafgaande woord, dat eindigt op een klinker of mater lectionis.
- 2) altijd als het woord begint met één van de combinaties כב, כפ of ככ.
- 3) soms midden in een woord na een niet gehoorde sjwā.

OPM. De dagēsij in de letters בגדכפת duidde oorspronkelijk een veranderde uitspraak van deze letters aan. In de zogen. „Portugees”-wetenschappelijke uitspraak is dat verschil verloren gegaan, behalve, dat פ = p en פ = f.

Er komen echter bij verscheidene Joodse groepen meer dergelijke verschillen voor. Zo maken de hedendaagse Israëlische Joden ook deze verschillen:

ב = b en ב = w
כ = k en כ = g

De zogen. Hoogduitse Joden maken bovendien verschil tussen

ת = t en ת = s.

B. „Dagēsij forte” in een medeklinker wil zeggen, òf dat deze medeklinker verdubbeld moet worden geacht, òf dat er voor deze medeklinker een andere medeklinker is uitgevallen.

In de laryngales kan geen dagēsij komen; in plaats daarvan wordt vaak de klinker voor de laryngalis gerekt („vergoedingsrekking”).

OPM. 1) Soms komt er een dagēsij in de eerste letter van een woord, dat eenlettergrepig is, of van een woord, dat de klemtoon, op de eerste lettergreep heeft, als dit woord nauw is verbonden met het voorafgaande.

Voorbeelden: נעשה לנו: laten wij maken voor ons.
עשית זאת: jij deed dit.

2) Bij het werkwoord heeft de dagēsij nog speciale functies, die we t.z.t. daarbij zullen leren kennen.

Lees de volgende stukken en let op de dagēsij:

VII : שמע ישראל יהוה אלהינו יהוה אחד
ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד

ואתבת את יהוה אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך : והיו
הדברים האלה אשר אנכי מצוה היום על לבבך : ושונתם לבנייה ודברת
בם בשבתך בביתך ובלקחתך בדרך ובשכבך ובקומך : וקשרתם לאות
על ידך והיו לטטפות בין עיניך : וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך :

(Dit is de orthodox-Joodse geloofsbelijdenis).

VIII : אדני שפתי תפתח ופי גיד תהלתך
ברוך אתה יי¹⁾ אלהינו ואלהי אבותינו אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי
יעקב האל הגדול הגבור והנורא אל עליון גומל חסדים טובים וקנה הפל
וזכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה :

(Dit is het begin van het hoofdgebed, dat iedere orthodoxe Jood 3 maal per dag uitspreekt).

IX : יברכך יי ושמך
יאר יי פניו אליך ויחנך :
ישא יי פניו אליך וישם לך שלום :

(Dit is de priesterzegen, ontleend aan Num. VI, vss. 24, 25, 26).

¹⁾ יי is een in sacrale taal gebruikelijke verkorting van de gods-naam יהוה = Jahweh, die door de Joden wordt uitgesproken als אדני = „mijn Heer” en met de klinkers van dit woord wordt ge vocaliseerd tot יהוה.

- A. Als de ה aan het eind van een woord gehoord moet worden, staat er een stip in, die מַפִּיק (mappiek) genoemd wordt, bijv.: הַלְלוּיָהּ: Hallelujah.
- B. Als de ה, ע, of ה (met mappiek dus) aan het eind van het woord staan, komt daaronder soms een ■, die voor de slot-medeklinker wordt uitgesproken en niet als een aparte lettergreep wordt gerekend (patag furtivum); bijv.: שְׁלוּחַ: te zenden.
- C. Ook kent het Hebreeuws een verbindingsteken (מַקַּף: makkaf) om aan te duiden, dat twee woorden zeer nauw met elkaar verbonden zijn; bijv.:
 על = met het oog op } על-מה = met het oog waarop?
 מה = wat? } } waarom?
- D. Een lettergreep wordt gerekend gesloten te zijn, als hij eindigt op een medeklinker al of niet voorzien van een niet-hoorbare sjwā (verg. blz. 7, § 3 F), of als in de eerste medeklinker van de volgende lettergreep een dagēsj staat.
- Aan het eind van een woord is een lettergreep echter niet gesloten, als hij eindigt op een medeklinker, die mater lectionis is.
- E. Het Hebreeuws kent tekens voor het muzikale accent, die men niet hoeft te leren om deze taal te kunnen lezen en begrijpen. De muzikale accenten worden in de synagoge gebruikt bij de voorlezing van bijbelse teksten.

In verband met het muzikale accent hebben woorden aan het eind van de zin of van een zinsgedeelte („in pausa”) vaak een verlengde klinker. Het is daarom goed het accent-teken אַתְנַחַח (dat atnāāch genoemd wordt) te kennen, daar dit de functie heeft van onze komma of punt-komma en dus staat op plaatsen, waar het woord een verlengde klinker kan hebben.

Als de muzikale accenten zijn geschreven (wat meestal het geval is bij de bijbelteksten), duiden deze ook de klemtoon aan. Soms is het daarvoor noodzakelijk om het muzikale accent te verdubbelen, omdat sommige muzikale accenten als zodanig bij een bepaald gedeelte van het woord moeten staan.

Als de muzikale accenten niet zijn geschreven, moet men de in § 6 gegeven regels voor de klemtoon toepassen.

X. Lees het volgende stuk en let op de bijzonderheden:

לְדָוִד מְנוּמָר • לַיהוָה הָאֲרֶץ וּמְלוֹאֶתָהּ כָּבֵד וְיֹשְׁבֵי כָּהּ כִּי הוּא עַל-יָמִים
 יְסֻדָּה וְעַל-גְּהֵרוֹת יְכַוְנֶנָּה : מִי-יַעֲלֶה בְּהַר יְהוָה וּמִי-יָקוּם בְּמִקְוֹם קָדְשׁוֹ : יָקִי
 כַּפָּיִם וּבֶרֶךְ לַכֶּבֶד אֲשֶׁר לֹא-נִשְׂאָ לְשׂוֹאֵי נַפְשׁוֹ וְלֹא נִשְׁבַּע לְמַרְמָה : יֵשֵׂא בְרַכְתָּהּ
 מֵאֵת יְהוָה וּצְדָקָהּ מֵאֵלֹהֵי יִשְׁעוֹ : זֶה דָר דְרָשׁוּ מִבְּקֻשֵׁי פְנֵיהֶּ יַעֲקֹב סֵלָה :
 שְׂאוּ שְׁעָרִים רְאִשֵׁיכֶם וְהִנְשְׂאוּ פִתְחֵי עוֹלָם וַיָּבֹא מִלְּךָ הַכְּבוֹד : מִי זֶה מִלְּךָ
 הַכְּבוֹד • יְהוָה עֲזָו וְגִבּוֹר יְהוָה גִּבּוֹר מִלְּהַמָּה : שְׂאוּ שְׁעָרִים רְאִשֵׁיכֶם וְשְׂאוּ
 פִתְחֵי עוֹלָם וַיָּבֹא מִלְּךָ הַכְּבוֹד : מִי הוּא זֶה מִלְּךָ הַכְּבוֹד • יְהוָה צְבָאוֹת הוּא
 מִלְּךָ הַכְּבוֹד סֵלָה :

(Dit is Psalm 24).

XI. Lees het volgende stuk en gebruik de tekens van het muzikale accent alleen voor het bepalen van de klemtoon:

בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ :
 וְהָאָרֶץ תַּיִתָּה תְהוֹוָה וּבְחֹו וְחֹשֶׁךְ עַל-פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים
 מְרַחֶפֶת עַל-פְּנֵי תְהוֹם : וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר :
 וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת-הָאוֹר כִּי-טוֹב וַיִּבְרָא אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר
 וּבֵין חֹשֶׁךְ : וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לַיְלָה
 וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר יוֹם אֶחָד :

(Dit is Gen. I, vs 1 t/m 5, het verhaal van de eerste dag van de schepping.)

A. De klemtoon valt in het Hebreeuws meestal op de laatste lettergreep van het woord. Als de klemtoon niet op de laatste lettergreep valt, wordt dit aangeduid door een verticaal streepje onder de medeklinker, links van het klinkerteken. Dit klemtoon-teken heet **מֶטֶגַּ** (mètëg).

B. Zeer lange woorden hebben, behalve de gewone klemtoon, soms nog een bij-klemtoon, die ook wordt aangeduid door een mètëg. Als de muzikale accenten zijn opgegeven, vinden we soms bij de bij-klemtoon een apart muzikaal accent. Men vergete nooit, dat de hoofd-klemtoon achteraan komt.

Voorbeeld: **מְשָׁרְתִים** = dienaren.

C. Enige hulpregels voor de klemtoon.

1) Als de laatste klinker van het woord een **א** of een **י** is, en de voorlaatste òf een **א**, òf een **י**, òf een **ו**, òf een **י**, dan heeft de voorlaatste meestal de klemtoon. We noemen woorden met deze combinaties „segolat-vormen”.

Uitzonderingen o.a.:

שָׂדֵה: veld; **מֹשֶׁה**: Mozes.

Als de combinatie is ontstaan door een praefix of een suffix, spreken we niet van een segolat-vorm en gaat deze klemtoonregel niet op.

2) Ook als de laatste klinker van een woord een **א** is en de voorlaatste eveneens een **א**, spreken we van een segolat-vorm en valt de klemtoon op de voorlaatste.

3) Wanneer aan het slot van een woord de combinatie **אָי** voorkomt (zonder mater lectionis), dan heeft de **א** de klemtoon; bijv.:

בַּיִת: huis; **מַיִם**: water.

4) Een aantal suffixen, die we later zullen leren gebruiken, hebben nimmer de klemtoon. Zij veroorzaken dat de klemtoon op de voorlaatste lettergreep van het woord (met suffix) valt. De voornaamste hiervan zijn:

וֵי, **נֵי**, **זֵי**, **מֵי**, **הֵי**, **הָ**

(N.B.: Het suffix **וֵי** heeft echter *wel* de klemtoon en de sjwā wordt wel gehoord, zie blz. 6, 2° sub f.).

5) Voor de verba gelden aparte regels. De klemtoon bij de verba zal worden geleerd in de paradigmata.

XII. Lees het volgende stuk en let op de klemtoon:

עָלֵינוּ לְשַׁבַּח לְאֲדוֹן הַכּוֹל, לְתַת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית, שְׁלֹא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי
הָאֲרָצוֹת, וְלֹא שָׁמְנוּ כְּמִשְׁפָּחוֹת הָאֲדָמָה, שְׁלֹא שָׁם חָלְקֵנוּ כְּהֵם וְגָרְלָנוּ כְּכָל־הַמּוֹנִים.
וְאֲנַחְנוּ בְּרָעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים לְפָנָי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִים תְּקֹדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא.
שֶׁהוּא נוֹטֵה שָׁמַיִם וְיוֹסֵד אָרֶץ, וּמוֹשֵׁב יְקָרוֹ בְּשָׁמַיִם מְמַעַל, וּשְׁכִינֵת עִזּוֹ בְּגִבְהֵי
מְרוֹמִים: הוּא אֱלֹהֵינוּ, אֵין עוֹד. אָמֵת מִלְּפָנָי, אֶפְסֹס וּוְלֹחֹת. כְּפָתוּב בְּתוֹרָתוֹ.
וְיִדְעֵת הַיּוֹם וְהִשְׁבַּת אֶל־לִבְבָךְ כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים בְּשָׁמַיִם מְמַעַל וְעַל־הָאָרֶץ
מִתְחַת אֵין עוֹד:

עַל־כֵּן נִקְוָה לָךְ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְרֵאוֹת מִתְרָה בְּתַפְאֵרַת עֲזֹךְ, לְהַעֲבִיר גְּלוּלִים
מִן־הָאָרֶץ וְהַאֲלִילִים כְּרוֹת יִכְרַתוּן. לְתַלְתֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שְׁדֵי וְכַל־בְּנֵי כָשָׁר
יִקְרָאוּ בְּשִׁמְךָ. לְהַפְנוֹת אֵלֶיךָ כָּל־רִשְׁעֵי אָרֶץ. יִכִּירוּ וְיִדְעוּ כָּל־יֹשְׁבֵי תְּבֵל
כִּי לָךְ תִּכְרַע כָּל־בָּרֶךְ תִּשְׁבַּע כָּל־לְשׁוֹן: לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִכְרְעוּ וְיִפְּלוּ:
וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יִקָּר הַיּוֹם וְיִקְבְּלוּ כָל־עַל מַלְכוּתֶךָ וְתִמְלֹךְ עָלֵיהֶם מִתְרָה
לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי תִמְלְכוֹת שְׁלֹךְ הֵיא וְלְעוֹלָמֵי עַד תִּמְלֹךְ בְּכָבוֹד. כְּפָתוּב
בְּתוֹרָתֶךָ, יְהוָה יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְנֹאמַר: וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ, בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וְשִׁמוֹ אֶחָד:

(Dit is het slotgebed bij elke orthodox-Joodse godsdienst oefening).

Leer de volgende woorden. Ze komen voor in de oefeningen, waarvan de nummers zijn aangeduid.

xvi	עוֹלָם = wereld	קוֹל = stem	שׁוֹמֵר = bewarend
	חֹדֶשׁ = maand	בְּרִית = verbond	רַב = veel
	חַטָּא = zonde	מַיִם = water	עֲבָרִי = Hebreeuws
	חֲצַר = voorhof	לֶחֶם = brood	לֵב = hart
	עַם = volk	xxv מִצְרַיִם = Egypte	יָפָה = schoon
	הָר = berg	xxvi תַּחַת = onder	חֲדָשׁ = nieuw
xvii	בָּשָׂר = vlees	xxvii סִינַי = Sinaï	xxx גַּב = dief
	יְהִי = er zij	גָּדוֹל = groot	xxxii צַדִּיק = rechtvaardig
	אֲנִי = ik	אָדָם = mens	xxxiii רַחֵל = Rachel
	אֱלֹהִים = God	אֶחָד = één	מֹשֶׁה = Mozes
	רֶכֶב = wagen	קְדָם = Oosten	רְחוֹק = ver
xviii	יְהוּדָה = Juda	קָטוֹן = klein	xxxiv פֶּה = mond
	צֹאן = kleinvee	xxviii נוֹחַ = Noach	ירושלַיִם = Jerusalem
	אֱמֶת = waarheid	דֶּרֶךְ = weg	מַלְכוּת = koningschap
xxiii	מֶלֶךְ = koning	גַּעֲרָה = meisje	רַע = slecht
	עֶבֶד = slaaf	מִשְׁתָּה = maaltijd	xxxv שֵׁם = naam
	חֲלוֹם = droom	אוֹר = licht	חֲכָמָה = wijsheid
	סֵפֶר = boek	xxix רָשָׁע = misdadig	xxxvi זְמַן = tijd
	חֵלֶק = deel	יִשְׂרָאֵל = Israël	מִדְבָּר = steppe
xxiv	כֹּהֵן = priester	מִלְחָמָה = oorlog	עֵת = tijd

Leer ook de woorden van oef. XIII en oef. XIX.

TWEDE HOOFDSTUK

NAAMWOORDEN EN VOORZETSLS

Opmerking vooraf:

Vele functies, welke in het Latijn en in andere talen worden uitgedrukt door aparte woorden, worden in het Hebreeuws aangeduid door een praefix (voorvoegsel) of suffix (achtervoegsel). Toch zullen in dit boekje de voor deze functies in de Latijnse en Nederlandse grammatica gebruikelijke benamingen worden toegepast.

§ 7. *Het geslacht.*

We onderscheiden in het Hebreeuws twee geslachten: mannelijk en vrouwelijk. Vele vrouwelijke woorden zijn door suffixen van de mannelijke afgeleid; bijv.:

נְעָר = jongen;	נַעֲרָה = meisje
אָב = broeder;	אִחוֹת = zuster
קָטַל = dodend;	קָטְלוּ = dodend
שֵׁנִי = tweede;	שְׁנִית = tweede

A. Alleen die woorden, die een levend wezen aanduiden, zijn werkelijk mannelijk en werkelijk vrouwelijk. Andere woorden hebben nu eens de kenmerken van het éne, dan weer van het andere geslacht (zie ook § 8 A).

B. Abstracte begrippen worden vaak aangeduid door vrouwelijke woorden, die afgeleid zijn van een mannelijk woord, dat een concreet begrip aanduidt; bijv.:

רֹאשׁ = hoofd;	רֵאשִׁית = begin
כֹּהֵן = priester;	כֹּהֲנָה = priesterschap
מֶשֶׁל = heerser;	מַמְשָׁלָה = heerschappij

We onderscheiden in het Hebrceuws drie getallen: enkelvoud, meervoud, en tweevoud.

A. Het meervoud wordt van het enkelvoud afgeleid door het suffix **ים** bij het mannelijk, en het suffix **ות** bij het vrouwelijk, wat beide gepaard kan gaan met klinkerveranderingen in het woord.

Voorbeelden:

סוס = paard; סוסים = paarden.
 דבר = woord; דברים = woorden.

Bij die zelfstandige naamwoorden, die zowel mannelijk als vrouwelijk kunnen zijn (zie § 7), kunnen we dus zowel een meervoud op **ים**, als een meervoud op **ות** krijgen; bijv.:

צור = rots; צורות } = rotsen.
 צרים }

B. De **ה** mater lectionis aan het eind van een woord valt weg voor de uitgangen van het meervoud (en het tweevoud); bijv.:

עצה = plan; עצות = plannen.

C. 1) Het tweevoud van het mannelijk wordt gevormd door het suffix **ים** achter het enkelvoud te plaatsen, wat gepaard kan gaan met klinkerveranderingen; bijv.:

יום = dag; ימים = dagen; יומים = twee dagen.

2) Het tweevoud van het vrouwelijk wordt gevormd door het suffix **ות** achter de meervoudsuitgang **ים** te plaatsen, soms weer met enige klinkerverandering; bijv.:

שנה = jaar; שנות = jaren; שנתים = twee jaren.

D. Onregelmatige meervouden zijn o.a.:

Enkelvoud	Betekenis	Meervoud
אב	vader	אבות
אם	moeder	אמהות
בן	zoon	בנים
בת	dochter	בנות
אנש איש	man (mens)	אנשים
אשה	vrouw	נשים
בית	huis	בתים

XIII. Bekijk de volgende woorden:

cnk.	betekenis	meerv.
עץ	boom	עצים
אלו	eik	אלונים
אויב	vijand	אויבים
שפט	rechter	שפטים
נשיא	vorst	נשיאים
גמל	kameel	גמלים
שר	overste	שרים
עז	geit	עזים
זית	olijf	זיתים
ראש	hoofd	ראשים
שפחה	dienstmaagd	שפחות
ברכה	zegen	ברכות
מלכה	koningin	מלכות
ארץ	land	ארצות
חמה	muur	חומות
מצוה	gebod	מצוות
אתון	ezelin	אתונות
שמלה	kleed	שמלות
חרב	zwaard	חרבות
כלה	bruid	כלות

XIV. Enige voorbeelden van tweevoud:

ידיים = beide handen.

עיניים = beide oogen.

רגליים = beide voeten.

אזניים = beide oren.

חומותים = beide muren.

XV. Het Hebrceuws kent *dualia tantum*:

שנתים = „biennium”
(twee jaren)

צהריים = middag
(dubbel licht)

מאזניים = weegschaal
(twee schalen)

כלאים = tweeslachtigheid
(twee verschillende dingen)

אפים = neus
(twee neusgaten).

Het bepalend lidwoord wordt in het Hebreeuws aangeduid door het praefix ה, gevolgd door een dagésj; bijv.:

שנה een jaar; השנה het jaar.

A. Bijzonderheden: Begint het woord met een der laryngales, dan kan er geen dagésj volgen en krijgen we:

- 1) Voor אהער meestal ה, maar voor ה meestal ה.
- 2) Voor ה komt ה, evenals voor ה en ש, als deze niet de klemtoon hebben.

Voor voorbeelden zie oefening XVI.

B. Het bepalend lidwoord kan ook worden gebruikt ter aanduiding van de vocativus; bijv.:

הנער = o, jongen!

§ 10. Het praefix י.

Het praefix י betekent: „en”. Het komt zeer veel voor, daar er in het Hebreeuws meest nevengeschiedt wordt geconstrueerd. Het wordt voor het desbetreffende woord geplaatst, zonder dat er in dit woord iets verandert; bijv.:

שלום = vrede;
ושלום = en vrede.

Men lette echter op de volgende bijzonderheden:

- 1) Voor een der letters בומפ (lipletters) wordt י tot ו.
- 2) Voor een sjwā wordt י meestal ook tot ו en de sjwā achter ו wordt wel gehoord (zie blz. 6, § 3 B ten 2e, geval e).
- 3) Voor een י met een sjwā wordt י samen met die י tot יי en de י wordt mater lectionis (vergel. blz. 7, § 3 D).
- 4) Voor een laryngalis met chatâf wordt de sjwā van י vervangen door een korte klinker geassimileerd aan deze chatâf, maar bij het woord אלהים door de klinker א, waarbij dan de א optreedt als mater lectionis.
- 5) Vlak voor de klemtoon wordt י vaak tot י (dus ook voor eenlettergeregige woorden).

Voor voorbeelden zie oefening XVII.

Het praefix ק betekent: „gelijk”. Het wordt voor het desbetreffende woord geplaatst, zonder dat er in dit woord iets verandert; bijv.:

עפר = stof; קעפר = gelijk stof.

Men lette echter op de volgende bijzonderheden:

- 1) Als ק voor het lidwoord komt, kan de ה van het lidwoord wegvallen en dan krijgt de כ de klinker van het lidwoord.
- 2) Voor een medeklinker met sjwā wordt ק meestal tot ק (zie blz. 7, § 3 D).
- 3), 4) en 5) Deze bijzonderheden bij ק zijn gelijk aan de overeenkomstig genummerde bijzonderheden bij י (§ 10).

Voor voorbeelden zie oefening XVIII.

OEFENINGEN

XVI. Bekijk het lidwoord:	XVII. Bekijk het praefix י:	XVIII. Bekijk het praefix ק:
העולם	והבשר	קעפר
ההדש	ונמלים	קיהודה
החטא	ויחי	קדברים
החצר	ונאני	קאלהים
העפר	ונאלהים	קצאן
העם	ונסו / ונסו	קבנים
ההר	והקב / והקב	קאם
ההרים		קאמת

A. *Genitivus.*

De genitief-verhouding wordt in het Hebreeuws uitgedrukt door de zogenaamde *status constructus*. Dit is een bijzondere vorm, die het eerste van twee nomina aanneemt door een nauwe verbinding met het tweede. Het woord in de status constructus (dat is dus het eerste van de twee) ondergaat daarbij allerlei veranderingen; bijv.:

דְּבָרִים = woorden. אֱלֹהִים = God.

דְּבָרֵי אֱלֹהִים = woorden van God.

Enige regels voor veranderingen tengevolge van status constructus zijn:

- 1) Verandering van de laatste klinker, en eventueel van andere klinkers.
- 2) De uitgang הָ wordt תָּ.
- 3) De uitgangen יִם en יָם worden יִי.
- 4) אִשָּׁה = vrouw heeft als status constr. אִשְׁתָּ = vrouw van.

OPM. 1) De status constructus geeft aanleiding tot het ontstaan van kāmēss chatōef; bijv.:

הַכּוֹל = het geheel

כָּל-הָעִיר = het geheel van de stad = de gehele stad.

כָּל-הָאֲנָשִׁים = het totaal (geheel) van de mannen = alle mannen.

2) Een woord in de status constructus heeft *nooit* het lidwoord; wel kan het woord, dat er op volgt het lidwoord krijgen; bijv.:

שֵׁם אִישׁ = { een naam van een man.
de naam van een man.

שֵׁם הָאִישׁ = { een naam van de man.
de naam van de man.

3) Door de status constructus worden de volgende genitief-verhoudingen uitgedrukt:

a) genitivus possessivus, bijv.:

נְשֵׁי הָאִישׁ = de vrouwen van de man.

b) genitivus qualitatis, bijv.:

יָמֵי שִׂמְחָה = dagen van vreugde.

c) genitivus subjectivus, bijv.:

חַסְדֵי יְהוָה = gunsten van Jahveh.

d) genitivus objectivus, bijv.:

אַהֲבַת חַתּוּרָה = liefde voor de Wet.

XIX. Bekijk de volgende woorden:

st. absol.	betekenis	st. constr.
שָׂדֵה	veld	שָׂדֵה
מִצְוָה	gebod	מִצְוֹת
בָּנִים	zonen	בָּנָי
יָדַיִם	beide handen	יָדַי
אַהֲבָה	liefde	אַהֲבַת
נָהָר	stroom	נְהָר
פָּנִים	aangezicht	פָּנָי
נָשִׁים	vrouwen	נְשֵׁי
מְלָכִים	koningen	מְלָכָי
אֲבָנִים	stenen	אֲבָנָי
מַיִם	water	מַיִ
חַמּוֹתָיִם	beide muren	חַמּוֹתַי
חַג	feest	חַג
מִשְׁקָה	schenker	מִשְׁקָה
אָב	vader	אָבִי
בֵּן	zoon	בְּנִי
פֶּה	mond	פִּי
עֵינָיִם	beide ogen	עֵינָי
מְנוּחָה	rust	מְנוּחַת
שְׁבָטִים	stammen	שְׁבָטַי

XX. Let op woorden gevormd als:

st. absol.	betekenis	st. constr.
בַּיִת חַיִל	huis kracht	בַּיִת חַיִל
מוֹת תּוֹךְ	dood (subst.) midden	מוֹת תּוֹךְ

XXI. Vertaal de volgende verbindingen:

אֲבִי הַמֶּלֶךְ	שָׂדֵה הַמֶּלֶכָה
אָבִי הַנְּעָר	חַמּוֹתַי יְרוּשָׁלַיִם
אִשְׁתְּ הָאָב	בְּנֵי הָעָבֶד
מִצְוֹת הָאַהֲבָה	נְשֵׁי הַמְּלָכִים
בֵּן הָאִשָּׁה	מְלַבַּת הַשֶּׁבֶט
מְלָכֵי יִשְׂרָאֵל	מִשְׁקָה הַיָּיִן
יָדֵי הָאִישׁ	פְּלַת הַכֶּהֵן
נְהָר מִצְרַיִם	דְּבָרֵי הַתּוֹרָה
מוֹת הַכֶּהֵן	בָּשָׂר הַגְּמֹל
אַהֲבַת יְהוָה	חַסְדֵי הָאִישׁ
בַּיִת אֱלֹהִים	תּוֹךְ הַבַּיִת
אֲנָשֵׁי הָעִיר	מֵי הַיָּם
פָּנֵי יְהוָה	חַג הַמֶּלֶכָה
מְנוּחַת הַמִּשְׁקָה	עֵינֵי הָאִשָּׁה

B. *Dativus*.

De Dativus wordt in het Hebreeuws uitgedrukt door het voorzetsel אֶל of het praefix לְ (waarvoor dezelfde regels gelden als voor לְ, zie blz. 19, § 11).

Voorbeelden: דְּבָרִים אֶל הָעָם = woorden tot het volk.
בַּיִת לְגַמְלִים = een verblijf (huis) voor de kamelen.

OPM. 1) Door de dativus worden de volgende functies uitgedrukt:

a. dativus commodi, bijv.:

סֵפֶר לְיָעַר = een boek voor de jongen.

b. dativus possessoris (het werkwoord „esse” hoeft niet te worden aangeduid; de dativus van de bezitter komt vóór het nomen, dat het bezit aanduidt), bijv.:

לְיָעַר סֵפֶר = puero liber est = de jongen heeft een boek.

c. dativus van doel en dativus van richting, bijv.:

לְעֵפֶר = tot stof. אֶל הָעִיר = naar de stad.

2) Bij een aantal woorden kan de richting ook worden aangeduid door het suffix הָ, vaak met enige klinkerverandering, bijv.:

אֶרֶץ = land; אֶרְצָה = naar (het) land

בַּיִת = huis; בְּיִתָּהּ = naar huis.

C. *Accusativus*.

De Accusativus heeft in het Hebreeuws of geen bijzonder kenteken, of wordt aangeduid door het accusatief-symbool אֶת (status constructus אֶת) voor het woord te plaatsen, al of niet met één מִקְנֵה (verbindingsteken, zie blz. 10, § 5 C). Dit accusatief symbool wordt alleen gebruikt bij de accusativus van het lijdend voorwerp, en dan nog alleen als het nomen in de accusativus nader bepaald is (zie beneden opm. a).

OPM. De accusativus wordt in het Hebreeuws gebruikt om de volgende functies aan te duiden:

a. accusativus van het lijd. voorwerp (soms met, soms zonder het accusativus-symbool, zie boven); bijv.:

רָאָה = hij zag; רָאָה אִישׁ = hij zag een man;

maar: רָאָה אֶת־הָאִישׁ = hij zag de man.

b. accusativus van richting; bijv.:

הָלַךְ הַשָּׂדֶה = hij ging naar het veld.

c. accusativus van uitgestrektheid, bijv.:

הַיּוֹם = heden (gedurende de dag van heden).

XXII. Leer de volgende werkwoordsvormen:

רָאָה = hij zag	דָּבַר = hij sprak
הָלַךְ = hij ging	שָׁלַח = hij zond
נָתַן = hij gaf	שָׁחַט = hij slachtte
הָיָה = hij was	שָׁמַע = hij hoorde
עָשָׂה = hij maakte	לָקַח = hij nam

XXIII. Vertaal ¹⁾:

הָיָה : הָלַךְ לְעִיר : הָיָה
לְמַלְךְ : שָׁחַט לְאֱלֹהִים : לְמַלְךְ
הָיָה עָבַד : לָקַח לְאִשָּׁה : הָיָה
לְעָם : לָבַן חֶלֶם : הִסְפֵּר הָיָה
לְחֶלֶק לְאִישׁ : הָלַךְ אֶל הָהָר :

¹⁾ Zie theorie dativus, § 12 B (blz. 22).

XXIV. Vertaal ¹⁾:

עָשָׂה בַּיִת : רָאָה אֶת־הַמֶּלֶךְ :
הַיּוֹם שָׁלַח אֶת הַסְּפָרִים : הָאִישׁ
הָלַךְ הָעִיר : שָׁלַח הַפָּהַן אֶת
הַבֵּן הָעִירָה : שָׁמַע קוֹל וְרָאָה
אֶת בֶּן־הָאִישׁ : שָׁלַח אֶת סֵפֶר
הַבְּרִית אֶל הַמֶּלֶךְ : הָעָבַד נָתַן
מִיּוֹם לְאַנְשֵׁים : שָׁלַח לָהֶם לְעָבַד
הַשָּׂדֶה : רָאָה אֶת עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ :

¹⁾ Zie theorie accusativus, § 12 C (blz. 22).

XXV. Wat is het verschil tussen

רָאָה אֶת־הַמֶּלֶךְ :
en
רָאָה אֶת־אִשָּׁת הַמֶּלֶךְ :

Of tussen

שָׁלַח בֶּן־הָאִשָּׁה ¹⁾ לְמַצְרָיִם :
en
שָׁלַח אֶת־בֶּן־הָאִשָּׁה מִצְרַיִמָּה :

¹⁾ Pausa-vorm (zie § 5 E, blz. 10).

D. *Instrumentalis-Locativus.*

Zowel Instrumentalis als Locativus worden in het Hebreeuws uitgedrukt door het praefix **בְּ** (waarvoor dezelfde regels gelden als voor **בְּ**, zie blz. 19, § 11); bijv.:

בְּמוֹת = $\left\{ \begin{array}{l} \text{in de dood} \\ \text{door de dood.} \end{array} \right.$

OPM. Door de Instrumentalis-Locativus worden de volgende functies uitgedrukt:

a. ablativus instrumenti, bijv.:

בְּצִדְקָה = door rechtvaardigheid.

b. ablativus pretii, bijv.:

בְּכֶסֶף וּבְזָהָב = voor zilver en goud.

c. ablativus loci, bijv.:

בְּעִיר = in de stad.

d. ablativus temporis:

בְּלַיְלָה = in de nacht.

E. *Separativus.*

De Separativus wordt in het Hebreeuws uitgedrukt door het voorzetsel **מִן** of het praefix **מִן** plus dagésj.

Bijzonderheden:

- 1) Voor een laryngalis krijgen we **מִן** („vergoedingsrekking”, zie blz. 8, § 4 B).
- 2) Met **י** smelt het praefix **מִן** samen tot **מִי** (”mater lectionis en er volgt geen dagésj, vergel. blz. 7, § 3 D).

Voorbeelden:

מִפִּי = uit de mond van.

מֵעִיר = uit een stad.

מֵיָדַי = uit de handen van.

OPM. De separativus wordt gebruikt om de volgende functies uit te drukken:

a. ablativus separativus, bijv.:

מֵעִיר = uit de stad.

b. ablativus comparationis, bijv.:

גָּדוֹל מֵהָאִישׁ = groter dan de man.

(zie hierover blz. 26, § 14 A).

c. genitivus partitivus, bijv.:

אֶחָד מֵהָאֲנָשִׁים = één van de mannen.

F. *Sociativus.*

De Sociativus wordt in het Hebreeuws uitgedrukt door de voorzetsels **עִם** en **אֶת** of **אִתְּ** (dit **אִתְּ** is *niet* gelijk aan het accustief-symbool genoemd in § 12 C en het neemt in verbindingen, zoals die zullen worden besproken in § 19, ook geheel andere vormen aan; zie de paradigmata no. 3 en no. 7 op blz. 33).

Voorbeelden:

עִם הָאִישׁ } = (samen) met de man.
אִתְּ הָאִישׁ }

OEFENINGEN

XXVI. Vertaal ¹⁾:

הַמֶּלֶךְ הָיָה בְּעִיר : בבית שמע

אֶת קוֹל הָאִשָּׁה : בלילה היה על

רֹאשׁ הָהָר : תחת ההר דבר אל

הָאֲנָשִׁים : בפני האיש דבר יהוה :

בָּהָר שָׁמַע אֶת הַקּוֹלוֹת : ביום

הָיָה בְּשָׂדֵה הַמֶּלֶךְ :

¹⁾ Zie theorie § 12 D, blz. 24.

XXVII. Vertaal ¹⁾:

מֵהָר סִינַי שָׁמַע אֶת קוֹל יְהוָה : גדול

יְהוָה מִכָּל אָדָם : איש אחד מהעם

רָאָה נָשִׁי הַמֶּלֶךְ : הנער הלך מהעיר

הַשָּׂדֵה : לקח את־הספר מהעבד :

הֶלַךְ מֵעִיר לְעִיר : אחד מבני האיש

הֶלַךְ קַדְמָה : היה קטון מאנשי העם :

¹⁾ Zie theorie § 12 E, blz. 24.

XXVIII. Vertaal ¹⁾:

אֶת־הָאֱלֹהִים הֶלַךְ נוֹחַ : האיש היה את האשה :

בְּדָרֶךְ רָאָה אֶת הַנַּעַר עִם הַנַּעֲרָה : המלך שלח

אֶת־הָעֶבֶד אֶת הָאִשָּׁה : עשה משתה עם כַּהֲנֵי

הָעִיר : באור ראה את הנשים עם האנשים :

¹⁾ Zie theorie § 12 F, blz. 25.

§ 13. *Bijvoeglijke naamwoorden.*

1) In het Hebreeuws richten de adjectiva zich in geslacht en getal naar de substantiva, waarbij ze behoren, echter *niet* in naamval; bijv.:

לְאִישׁ טוֹב = aan een goed man
 נָשִׁים טוֹבוֹת = goede vrouwen.
 נָשֵׁי הָעִיר טוֹבוֹת = goede vrouwen van de stad.

2) Vrouwelijke adjectiva worden afgeleid van de mannelijke door de suffixen תָּהּ, יָתָהּ of תָּהּ, terwijl het woord daarbij enige klinkerverandering kan ondergaan.

3) Een adjectivum, dat in de status constructus vóór een substantivum staat, duidt aan, dat dit substantivum is gebruikt op de wijze van een Latijnse abl. limitationis; bijv.:

אִשָּׁה מְרֵת נָפֶשׁ = een vrouw, bedroefd van geest.

§ 14. *Trappen van vergelijking.*

A. *Comparativus.*

In het Hebreeuws wordt de comparativus uitgedrukt door de positivus van het adjectivum plus een separativus van een substantivum (ablativus comparationis, zie blz. 24, § 12 E, opm. b), bijv.:

גָּדוֹל מֵהָאִישׁ = groter dan de man.

B. *Superlativus.*

1) In het Hebreeuws wordt de superlativus uitgedrukt door de positivus, voorzien van het lidwoord; bijv.:

הַקָּטָן = de kleinste.

2) Sterk wordt de superlativus aangeduid door een substantivum te laten volgen door het van het lidwoord voorziene meervoud van datzelfde substantivum; bijv.:

שִׁיר הַשִּׁירִים = het hoogste lied.

§ 15. *Attributief en praedicatief.*

1) Als substantivum en adjectivum beide wel of beide geen lidwoord hebben, dan staat het adjectivum attributief; bijv.:

אִישׁ טוֹב = een goed man.
 הָאִישׁ הַטוֹב = de goede man.

2) Als het substantivum wel het lidwoord heeft en het adjectivum niet, dan staat het adjectivum praedicatief; bijv.:

הָאִישׁ טוֹב
 אוֹף טוֹב הָאִישׁ = de man <is> goed.

N.B. Men moet echter rekening houden met hetgeen in § 14,1 is gezegd over het gebruik van het lidwoord ter aanduiding van de superlativus.

OEFENINGEN

XXIX. Vertaal ¹⁾:

מְלִכֵי הָאָרֶץ גְּדוֹלִים : בְּמִמְשָׁלַת אִישׁ
 אֶחָד רָשָׁעָה : מֵאִשְׁתֵּי יִשְׂרָאֵל גְּדוֹלָה
 שָׁמַע אֶת־שִׁיר הַמְּלִחָה : רָאָה אִשָּׁה
 שׁוֹמְרֵת סְפָרִים רַבִּים : עַם נֹצֵרָה
 עֲבָרִית הִלְךְ הָעִיר : הִבֵּר אֶל אֲנָשִׁים
 קָטָנֵי לֵב : עָשָׂה לַמְּלָכָה הַיָּפָה
 שְׂמֵלוֹת תְּדֻשׁוֹת :

¹⁾ Zie theorie § 13, blz. 26.

XXX. Vertaal ¹⁾:

קָטָן מִכָּל־הַנְּעָרִים : רָשָׁע
 מֵהַגְּבִיבִים : הַגְּדוֹל הָיָה קָטָן
 מִן הַמְּלָךְ : יְהוּדָה הָיָה מְלָךְ
 מְלִכֵי הַמְּלָכִים : יִשְׂרָאֵל הָיָה
 בְּאָרֶץ הָאֲרָצוֹת : מְכַל הַנְּשִׁים
 הַטוֹבָה : הַצַּדִּיק הָיָה שׁוֹפֵט
 הַשׁוֹפְטִים :

¹⁾ Zie theorie § 14, blz. 26.

XXXI. Vertaal ¹⁾:

אִשָּׁה יָפָה רַחֵל : הַנְּעָרִים הַקָּטָנִים טוֹבִים :
 הָאִישׁ מִשֵּׁה טוֹב : אִישׁ טוֹב מִשֵּׁה : טוֹבָה
 הַמְּלָכָה מִכָּל־הַנְּשִׁים הַטוֹבוֹת : שְׁלַח הַסֶּפֶר
 הַטוֹב לְאֲנָשִׁים הַצַּדִּיקִים : רַחֹק הָהָר מֵהָעִיר :
 אִישׁ צַדִּיק גוֹחַ :

¹⁾ Zie theorie § 15, blz. 27.

	HOOFDTELWOORDEN				RANGTELWOORDEN	
	Zelfstandig		Bijvoeglijk		Alleen bijvoeglijk	
	manl.	vrouwl.	manl.	vrouwl.	manl.	vrouwl.
1	אֶחָד	אַחַת	אֶחָד	אַחַת	רֵאשׁוֹן	רֵאשׁוֹנָה
2	שְׁנַי	שְׁתֵּי	שְׁנַיִם	שְׁתַּיִם	שְׁנַי	שְׁנַיִת
3	שְׁלֹשָׁת	שְׁלוֹשׁ	שְׁלֹשָׁה	שְׁלוֹשׁ	שְׁלִישִׁי	שְׁלִישִׁית
4	אַרְבַּעַת	אַרְבַּע	אַרְבַּעָה	אַרְבַּע	רְבִיעִי	רְבִיעִית
5	חֲמִשָּׁת	חֲמִשׁ	חֲמִשָּׁה	חֲמִשׁ	חֲמִישִׁי	חֲמִישִׁית
6	שֵׁשֶׁת	שֵׁשׁ	שֵׁשָׁה	שֵׁשׁ	שִׁשִּׁי	שִׁשִּׁית
7	שִׁבְעַת	שִׁבַּע	שִׁבְעָה	שִׁבַּע	שְׁבִיעִי	שְׁבִיעִית
8	שְׁמֹנַת	שְׁמֹנֶה	שְׁמֹנָה	שְׁמֹנֶה	שְׁמִינִי	שְׁמִינִית
9	תְּשַׁעַת	תְּשַׁע	תְּשַׁעָה	תְּשַׁע	תְּשִׁיעִי	תְּשִׁיעִית
10	עֲשָׂרַת	עֲשָׂר	עֲשָׂרָה	עֲשָׂר	עֲשִׂירִי	עֲשִׂרִית
Bij de verdere hoofdtelwoorden zijn de vormen voor zelfst. en bijvoegl. aan elkaar gelijk					Verder zijn rangtelw. en hoofdtelw. aan elkaar gelijk	
	Manl.		Vrouwl.			
11	אֶחָד עֲשָׂר		אַחַת עֲשָׂרָה			
12	שְׁנַיִם עֲשָׂר		שְׁתַּיִם עֲשָׂרָה			
13	שְׁלֹשָׁה עֲשָׂר		שְׁלוֹשׁ עֲשָׂרָה			
14	אַרְבַּעָה עֲשָׂר		אַרְבַּע עֲשָׂרָה			
15	חֲמִשָּׁה עֲשָׂר		חֲמִשׁ עֲשָׂרָה			
16	שֵׁשָׁה עֲשָׂר		שֵׁשׁ עֲשָׂרָה			
17	שִׁבְעָה עֲשָׂר		שִׁבַּע עֲשָׂרָה			
18	שְׁמֹנֶה עֲשָׂר		שְׁמֹנֶה עֲשָׂרָה			
19	תְּשַׁעָה עֲשָׂר		תְּשַׁע עֲשָׂרָה			
20	עֲשָׂרִים				30	שְׁלֹשִׁים
					40	אַרְבָּעִים
					50	חֲמִשִּׁים
					60	שִׁשִּׁים
					70	שְׁבַעִים
					80	שְׁמֹנִים
					90	תְּשַׁעִים
					100	מֵאָה
21	עֲשָׂרִים וְאַחַד		עֲשָׂרִים וְאַחַת		1000	אַלֶּף
22	עֲשָׂרִים וְשְׁנַיִם		עֲשָׂרִים וְשְׁתַּיִם		10.000	רִבְבָּה
	enz.		enz.			

DERDE HOOFDSTUK

VOORNAAMWOORDEN EN BIJWOORDEN

§ 17. Persoonlijk voornaamwoord.

A. Nominativus.

De nominativus van het persoonlijk voornaamwoord heeft in het Hebreeuws de volgende vormen:

pers.	gesl.	enkelvoud	bet.	meervoud	bet.
1e	m/vr.	אֲנִי of אֲנִי	ik	אֲנִי or אֲנֵינוּ	wij
2e	m.	אַתָּה	ij	אַתֶּם	u
2e	vr.	אַתְּ	ij	אַתְּן	u
3e	m.	הוא	hij	הֵם	zij
3e	vr.	היא (soms הוא)	zij	הֵן	zij

OPM. 1) Soms komen vormen verlengd met הָהָ voor; bijv.: הַהָּ = הֵם = zij.

2) Het persoonlijk v.n.w. van de derde persoon heeft soms alleen de functie van het aanduiden van het weggelaten koppelwerkwoord; bijv.: הָאִישׁ טוֹב (הוא) = de man is goed.

B. Casus obliqui.

De verdere naamvallen van het persoonlijk voornaamwoord worden gevormd met behulp van de zogen. *pronominale suffixen*. Dit is een stelsel van suffixen, die de functies van zeer verschillende pronomina helpen uitdrukken. Ze zijn het gemakkelijkst te herkennen, wanneer ze worden gebruikt ter aanduiding van de bezitter(s).

Daarom zullen we in § 18 eerst de bezittelijke voornaamwoorden bespreken. De casus obliqui van de persoonlijke voornaamwoorden komen pas in § 19.

Om het bezittelijk voornaamwoord uit te drukken, wordt het substantivum, dat het bezit aanduidt, verbonden met de pronominale suffixen, wat gepaard kan gaan met klinkerveranderingen in dat substantivum.

Er is verschil van suffixen, wanneer dit substantivum enkelvoud is, en wanneer het meervoud is. Zie de paradigmata op blz. 31, waarbij gewezen wordt op de volgende bijzonderheden:

1) De *vóór* de pronominale suffixen is een aanwijzing, dat het bezit meervoud is. (Maar als de 1e pers. enk. bezitter is, komt de *v* als suffix, zowel als het bezit enkelvoud is als wanneer het meervoud is, evenwel met verschil van klinker).

2) Alleen wanneer de eerste persoon bezitter is (zowel enkelvoud als meervoud), is er geen verschil in suffix of nu de bezitter mannelijk of vrouwelijk is. In de andere personen is er wel verschil van suffix, al naar gelang de bezitter mannelijk of vrouwelijk is.

3) Bij vrouwelijke substantiva verandert de uitgang *הָ* voor de pronominale suffixen in *תָּ* (voor de suffixen *כֶּם* en *כֵּן* echter in *תָּ*); zie het paradigma *סוּסָה*.

4) Het meervoud op *ים* van de substantiva verliest voor de pronominale suffixen de *ם*, zie het paradigma *נָשִׁים*. Dit is ook het geval met de *ם* van het tweevoud (zowel mannelijk als vrouwelijk).

5) De pronominale suffixen bij een substantivum in het mannelijk of vrouwelijk tweevoud zijn gelijk aan die van een substantivum in het meervoud.

Voorbeelden:

יָמִים = dagen; *יָמַי* = mijn dagen.
יּוֹמִים = beide dagen; *יּוֹמַי* = mijn beide dagen.

6) De pronominale aanduidingen van de bezitter hebben de kracht van een lidwoord; attributieve bepalingen krijgen dus ook het lidwoord (zie blz. 27, § 15, 2); bijv.:

יָמֵי הַטּוֹבִים = mijn goede dagen.

PARADIGMA van enige substantiva verbonden met als ons bezittelijk voornaamwoord gebruikte pronominale suffixen.

	persoon	geslacht	betekenis van het suffix	bezit enkelvoud			bezit meervoud	
				<i>geen</i> klinker- verandering	<i>wel</i> klinker- verandering.	vrouwelijk woord op <i>הָ</i>	meerv. op <i>ים</i>	meerv. op <i>ות</i>
Voorbeelden				סוּס	דָּבָר	סוּסָה	נָשִׁים	אָבוֹת
Betekenis van de voorbeelden				paard	woord	merrie	vrouwen	vaderen
bezitter enkelvoud	1e	m./vr.	mijn	סוּסִי	דְּבָרִי	סוּסָתִי	נָשִׁי	אָבוֹתִי
	2e	m.	jouw ^{a)}	סוּסְךָ ³⁾	דְּבָרְךָ ³⁾	סוּסְתְּךָ ³⁾	נָשֶׁיךָ	אָבוֹתֶיךָ
	2e	vr.	jouw ^{a)}	סוּסְךָ	דְּבָרְךָ	סוּסְתְּךָ	נָשֶׁיךָ	אָבוֹתֶיךָ
	3e	m.	zijn	סוּסוֹ	דְּבָרוֹ	סוּסָתוֹ	נָשָׁיו	אָבוֹתָיו
	3e	vr.	haar	סוּסָהּ	דְּבָרָהּ	סוּסָתָהּ	נָשֶׁיהָ	אָבוֹתֶיהָ
	bezitter meervoud	1e	m./vr.	ons(onze)	סוּסֵינוּ	דְּבָרֵנוּ	סוּסָתֵנוּ	נָשֵׁינוּ
2e		m.	uw ^{a)}	סוּסְכֶם ⁴⁾	דְּבָרְכֶם ⁵⁾	סוּסְתְּכֶם ⁵⁾	נָשֶׁיכֶם	אָבוֹתֵיכֶם
2e		vr.	uw ^{a)}	סוּסְכֶן ⁴⁾	דְּבָרְכֶן ⁵⁾	סוּסְתְּכֶן ⁵⁾	נָשֶׁיכֶן	אָבוֹתֵיכֶן
3e		m.	hun	סוּסָם	דְּבָרָם	סוּסָתָם	נָשֶׁיהֶם	אָבוֹתֵיהֶם ¹⁾
3e		vr.	heer	סוּסָן	דְּבָרָן	סוּסָתָן	נָשֶׁיהֶן	אָבוֹתֵיהֶן ²⁾

1) *אָבוֹתֵיהֶם* = *אָבוֹתָם* } nevenvormen naar analogie van de
2) *אָבוֹתֵיהֶן* = *אָבוֹתָן* } enkelvoudige substantiva.

3) de sjwā voor het suffix *הָ* wordt altijd gehoord; zie blz. 6, § 3 B, geval 2f.

4) de sjwā voor de suffixen *כֶּם* en *כֵּן* wordt *wel* gehoord bij één-lettergrepige woorden, zie blz. 6, § 3 B, geval 2g.

5) de sjwā voor de suffixen *כֶּם* en *כֵּן* wordt *niet* gehoord bij *meer*-lettergrepige woorden, zie blz. 6, § 3 B, geval 2g.

a) Het Hebreeuws kent *geen* aparte beleefdheidsvorm.

§ 19. Casus obliqui van de pers. v.n.woorden.

De genitivus van het pers.v.n.w. komt in het Hebreeuws niet voor.

Om de andere naamvallen van het pers. v.n.w. aan te duiden, worden dezelfde praefixen en voorzetsels gebruikt, als waarmee de naamvallen van de zelfstandige naamwoorden worden gevormd, (zie blz. 22, 24, 25, par. 12 B t/m F).

Voor het vormen van de naamvallen van het pers. v.n.w. worden deze praefixen en voorzetsels verbonden met de pronominale suffixen, die hierbij soms een enigszins andere vorm hebben, als wanneer ze als bezittelijk v.n.w. worden gebruikt, zoals men kan zien aan het paradigma, dat op de volgende bladzijde staat.

Men lette er wel op, dat sommige van de voorzetsels de pronominale suffixen van het enkelvoud hebben, anderen die van het meervoud, bijv.:

עם = met; עמי = met mij.
 אל = aan, tot; אלי = { aan mij, tot mij.

OPM. 1) Ook het praefix לִ and de andere voorzetsels, zoals על=op en לפני?=voor kunnen met de pronominale suffixen worden verbonden. Bij לִ geeft dit aanleiding tot zeer onregelmatige vormingen, evenals bij מִן (zie paradigma op de volgende bladzijde).

2) Er is in het Hebreeuws geen apart wederkerend voornaamwoord. Het pers. v.n.w. wordt soms als zodanig gebruikt; bijv.:

לָהֶם = { 1. voor hen
 2. voor zich

§ 20. Betrekkelijk voornaamwoord. 1)

Het betrekkelijk voornaamwoord wordt in het Hebreeuws aangeduid door het pronomen אֲשֶׁר of het praefix שֶׁ plus dagēsj; bijv.:

{ האיש אשר בעיר הוא
 האיש שבעיר הוא } = de man, die in de stad is.

1) Zie oef. XXXII op blz. 35.

PARADIGMA van enige praefixen en voorzetsels verbonden met de pronominale suffixen.

praefix of voorzetsel	1		2		3		4		5		6		7		8	
	לִ	אֵל	אֵל	אֵל	אֵל	אֵל	אֵל	אֵל	אֵל	אֵל	אֵל	אֵל	אֵל	אֵל	אֵל	אֵל
naamval	dativus		dativus		accusativus		separativus		instrument. locativus		sociativus		sociativus		sociativus	
betekenis(sen)	voor, aan, tot		voor, aan, tot		—		van, uit		door, in, op		(samen) met		(samen) met		gelijk, zoals	
gest.	pers.		pers.		pers.		pers.		pers.		pers.		pers.		pers.	
	1e	2e	1e	2e	1e	2e	1e	2e	1e	2e	1e	2e	1e	2e	1e	2e
enkelvoud	m./vr.		m./vr.		m./vr.		m./vr.		m./vr.		m./vr.		m./vr.		m./vr.	
	m.	vr.	m.	vr.	m.	vr.	m.	vr.	m.	vr.	m.	vr.	m.	vr.	m.	vr.
meervoud	m./vr.		m./vr.		m./vr.		m./vr.		m./vr.		m./vr.		m./vr.		m./vr.	
	m.	vr.	m.	vr.	m.	vr.	m.	vr.	m.	vr.	m.	vr.	m.	vr.	m.	vr.
	לִי	לְךָ	אֵלַי	אֵלֶיךָ	אֵתִי	אֵתְךָ	מִנִּי	מִנְךָ	בִּי	בְּךָ	עִמִּי	עִמְךָ	אִתִּי	אִתְךָ	כְּמִנִּי	כְּמִנְךָ
	לָנוּ	לְכֶם	אֵלֵינוּ	אֵלֵיכֶם	אֵתֵנוּ	אֵתֵכֶם	מִנֵּנוּ	מִנֵּכֶם	בֵּנוּ	בְּכֶם	עִמָּנוּ	עִמְכֶם	אִתָּנוּ	אִתְכֶם	כְּמִנּוּ	כְּמִנְכֶם
	לָהֶם	לָכֶם	אֵלֵיהֶם	אֵלֵיכֶם	אֵתָם	אֵתְכֶם	מֵיהֶם	מֵיכֶם	בָּהֶם	בְּכֶם	עִמָּהֶם	עִמְכֶם	אִתָּם	אִתְכֶם	כְּמִיָּהֶם	כְּמִיָּכֶם
	לָנוּ	לְכֶם	אֵלֵינוּ	אֵלֵיכֶם	אֵתָנוּ	אֵתְכֶם	מֵנוּ	מֵכֶם	בָּנוּ	בְּכֶם	עִמָּנוּ	עִמְכֶם	אִתָּנוּ	אִתְכֶם	כְּמִנּוּ	כְּמִנְכֶם

1) of אֵלָם or אֵלָיָם

1) De vragende voornaamwoorden in het Hebreeuws zijn:

מי = wie? מה } = wat?
 מה }
 מה }

2) Een vraagzin kan verder worden ingeleid door een vragend bijwoord; zie blz. 36, § 23, no. 4.

3) Als een vraagzin noch wordt ingeleid door een vragend v.n.w., noch door een vragend bijwoord, wordt de vraag aangeduid door het vraagpraefix הַ voor het eerste woord van de zin te plaatsen. Daarbij kunnen zich de volgende bijzonderheden voordoen:

- a. Voor een hoorbare sjwā of laryngalis krijgen we הַ.
- b. Voor een laryngalis met ׀ krijgen we הַ.
- c. N.B. Nooit volgt er op de vragende הַ een dagésj. Voor voorbeelden zie oef. XXIV.

§ 22. *Aanwijzend voornaamwoord.*

A. Aanw. v.n.w. zonder lidwoord:

gesl.	enkelvoud	meervoud
m.	זֶה = deze, dit
vr.	זֹאת = „ „
m/vr.	אֵלֶּה = deze

B. Aanw. v.n.w. met lidwoord:

gesl.	enkelvoud		meervoud
m.	זֶה deze	הַזֶּה = die	הֵם = die
vr.	זֹאת „	הַזֹּאת = „	הֵנּוּ = die
m/vr.	הֵאֵלֶּה = deze

Opm. Als het zelfstandig naamwoord voorzien is van het lidwoord, wordt daarbij ook een aanwijzend v.n.w. met lidwoord gebruikt.

XXXII. Vertaal¹⁾:

שָׁמַע אֶת־הַשִּׁיר אֲשֶׁר הָיָה בְּסִי
 הַאֲנָשִׁים : הַכְּהֻנִּים אֲשֶׁר הָם
 בִּירוּשָׁלַיִם : הַמְּלָכֹת אֲשֶׁר רָצָה
 הָיָא : הַלֵּךְ לַעֲרִיר אֲשֶׁר רְחֹקָה
 הָיָא : רָצָה אֶת הַעֵץ הַגָּדֹל אֲשֶׁר
 בְּרֹאשׁ הָהָר :

¹⁾ Zie de theorie betr.v.n.w., § 19 op blz. 32.

XXXIII. Vertaal¹⁾

מִי אַתָּה : מַה עָשָׂה הָאִישׁ
 לָךְ וְלָהֶם : מַה גָּדוֹל שָׁם
 הָיָא : מִי הֵם הַאֲנָשִׁים : לָמִי
 נָתַן אֶת הַסֵּפֶר : אֶת־מִי
 : רָצָה : הִכְמַת־מָה לָכֶם :

¹⁾ Zie theorie pers.v.n.w., § 17 (blz. 29) en § 19 (blz. 32). Zie theorie vragende v.n.w., § 21, (blz. 34).

XXXIV. Zeg eens, waarom het vraag-praefix in de volgende voorbeelden de opgegeven vorm heeft aangenomen¹⁾:

- : הֲשֵׁם טוֹב לָכֶם = Hebt gij (wel) een goede naam?
- : הֲאִישׁ טוֹב הוּא = Is hij (wel) een goed man?
- : הֲדַבַּרְתָּ אִמְתָּ הוּא = Is jouw woord (wel) waar?
- : הֲעֶפֶר אַתָּה = Zijt gij stof?

¹⁾ Zie theorie § 21 no. 3 (blz. 34).

XXXV. Vertaal¹⁾

בְּיָמַימֵהֶם : פְּנִימֵן הָיָה : רָצָה אֶת הָאִשָּׁה הַזֹּאת : זֶה סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים :
 אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּמִדְבַר סִינַי : בְּעֵת הַהוּא מָלַךְ גְּדוֹל הָיָה בְּאֶרֶץ :
 מִי רָצָה אִשָּׁה כּוֹזֵאת : נָתַן יְהוָה אֶת הַסֵּפֶרִים הָאֵלֶּה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל :

¹⁾ Zie theorie aanw. v.n.w., § 22 (blz. 34).

Het Hebreeuws kent velerlei soorten adverbia, waarvan de volgende wel de voornaamste zijn:

1) Echte adverbia; bijv.:

שם = daar.

לא = niet.

2) Adverbia afgeleid van substantia door het suffix יום; bijv.:

יומם = over dag (van יום = dag).

הנם = { om niet (van חן = gunst, gratia)
gratis

3) Allerlei nomina met of zonder praefixen en suffixen, bijv.:

adverbium	nomen
לילה } = 's nachts בלילה }	לילה = nacht
אינכם = jullie (zijn) niet	אין = niets
שכם = daar (zijn) jullie, enz.	יש = realiteit

4) Vragende bijwoorden zijn o.a.:

למה = waarom?

איה = waar?

מתי = wanneer?

אי מזה }

מאין }

enz.

vanwaar?

5) הלא is een vragend bijwoord, dat een zin inleidt, waarop een bevestigend antwoord wordt verwacht (vergelijk het Latijnse „nonne”); bijv.:

הלא אבי בעיר הוא = Is mijn vader soms niet in de stad?

6) Bijwoorden krijgen vaak, als ze worden voorafgegaan door אשר, een relatieve betekenis; bijv.:

שם = daar;

בו = daarin;

אשר שם = alwaar.

אשר בו = waarin (rel.).

VIERDE HOOFDSTUK

HET REGELMATIGE WERKWOORD

§ 24. De Werkwoords-stam.

Een Hebreeuwse werkwoords-stam heeft drie stamletters (medeklinkers), waarmee in de verschillende vormen verschillende combinaties van klinkers zijn verbonden, en die vaak worden uitgebreid door praefixen en suffixen, terwijl ook de dagósj een belangrijke rol speelt.

Vroeger gebruikte men als paradigma de stam פעל = werken, maar een bezwaar van dit paradigma is de daarin voorkomende laryngalis. Daarom gebruikt men tegenwoordig als voorbeeld van een regelmatig werkwoord de stam קטל = doden.

De verschillende benamingen worden echter nog altijd gegeven naar פעל. Dus heet de eerste stamletter פ, de tweede ע en de derde ל. Een verbum פ'ע is dus een werkwoord, waarvan de eerste stamletter een פ is.

Een werkwoord wordt in het Hebreeuws opgegeven in de derde persoon mannelijk enkelvoud van het Perfectum; bijv.:

קטל = hij doodde.

§ 25. De Personen van het werkwoord.

De volgorde van de personen is bij een Hebreeuws werkwoord juist tegengesteld aan die, welke we uit de Latijnse grammatica gewend zijn. In het Hebreeuws plaatsen we de persoonsvormen in deze volgorde:

3e, 2e, 1e persoon enkelvoud.

3e, 2e, 1e persoon meervoud.

Meestal hebben de personen nog weer aparte vormen voor mannelijk en vrouwelijk. Niet is dit het geval in de 1e persoon (enkelvoud en meervoud) en soms ook niet in de 3e persoon van het meervoud.

We kunnen in het Hebreeuws 6 tempora onderscheiden, n.l.:

- A. Perfectum
- B. Futurum
- C. Imperfectum consecutivum (Aoristus)
- D. Praesens profeticum
- E. Praesens durativum
- F. Imperfectum durativum.

OPMERKINGEN.

A/B. Het perfectum en futurum zijn tot volledige ontwikkeling gekomen (zie paradigma op blz. 50 en 51).

Het perfectum wordt tevens gebruikt als plusquamperfectum.

C. De aoristus wordt afgeleid van het futurum door toevoeging van het praefix ל gevolgd door dagésj, wat soms klinkerverandering of verkorting kan veroorzaken.

Voorbeelden:

$$\left\{ \begin{array}{l} \text{יִשְׁמֹר} = \text{hij zal bewaren.} \\ \text{לִישְׁמֹר} = \text{en hij bewaarde (A).} \end{array} \right.$$

$$\left\{ \begin{array}{l} \text{יַעֲשֶׂה} = \text{hij zal maken.} \\ \text{וַיַּעַשׂ} = \text{en hij maakte (A).} \end{array} \right.$$

Bijzonderheden:

1) Voor א krijgen we ל (zonder dat er een dagésj volgt).

Voorbeeld: $\left\{ \begin{array}{l} \text{אֶקְטֹל} = \text{ik zal doden} \\ \text{וַאֲקַטֹּל} = \text{en ik doodde (A).} \end{array} \right.$

2) Komt ל voor een sjwā, dan wordt die sjwā gehoord, wegens de dagésj, die er boven komt.

Voorbeeld: $\left\{ \begin{array}{l} \text{יְבָרֵךְ} = \text{hij zal zegenen} \\ \text{וַיְבָרֵךְ} = \text{en hij zegende (A).} \end{array} \right.$

3) In sommige gevallen (bijv. in Genesis cap. 2) vinden we ook een aoristus zonder het praefix ל . Daar is de vorm dus geheel gelijk aan die van het futurum.

(We zouden dat kunnen vergelijken met de historische tijden zonder augment bij Homerus).

D. Het praesens profeticum is afgeleid van het perfectum door toevoeging van het praefix ל .

Bijv.:

$$\left\{ \begin{array}{l} \text{הָיָה} = \text{hij (het) was.} \\ \text{לְהָיָה} = \left\{ \begin{array}{l} \text{en het is dan =} \\ \text{en het zal zekerlijk zijn.} \end{array} \right. \end{array} \right.$$

We moeten er echter wel rekening mee houden, dat het praefix ל voor het perfectum ook zonder meer „en” kan betekenen. Dus:

$$\text{וַיַּעֲשֶׂה} = \left\{ \begin{array}{l} 1. \text{ en hij maakte.} \\ 2. \text{ en hij zal dan maken.} \end{array} \right.$$

E. Het praesens durativum wordt gevormd door het participium zonder meer (zie over het participium nog § 28 C, op blz. 41).

F. Het imperfectum durativum wordt gevormd door het participium verbonden met een persoonsvorm van het werkwoord $\text{הָיָה} = \text{hij was}$ (vergelijk de Engelse „progressive form”).

OPM. De *conjunctivus* wordt uitgedrukt door vormen van het futurum:

1) soms zijn de vormen van de *conjunctivus* geheel gelijk aan die van het futurum.

2) soms worden ze gevormd door verkorting of klinkerverandering van de desbetreffende vormen van het futurum; bijv.:

$$\left\{ \begin{array}{l} \text{יְהִי} = \text{hij zal zijn.} \\ \text{יִהְיֶה} = \text{hij (er) zij.} \end{array} \right.$$

3) in de eerste persoon, zowel enkelvoud als meervoud, wordt de *conjunctivus* (adhortativus) vaak gevormd door toevoeging van het suffix הָ aan de vorm van het futurum (met klinkerverandering); bijv.:

$$\left\{ \begin{array}{l} \text{אֶקְטֹל} = \text{ik zal doden;} \quad \text{אֶקְטֹלְהָ} = \text{laat ik doden.} \\ \text{נִקְטֹל} = \text{wij zullen doden;} \quad \text{נִקְטֹלְהָ} = \text{laten wij doden.} \end{array} \right.$$

Veel werkwoorden hebben in het Hebreeuws zeven genera:

Naam van het genus		Voorbeeld קטל	Betekenis van dit voorbeeld
Hebreeuws	Latijn		
קל	Activum	קטל	hij doodde
נפעל	Passivum- Reflexivum	נקטל	a. hij werd gedood b. hij doodde zich <i>meervoud:</i> 1) zij doodden zich 2) zij doodden elkaar
פעל	Intensivum	קטל	hij vermoordde
פעל	Passivum bij het Intensivum	קטל	hij werd vermoord
התפעל	Reflexivum bij het Intensivum	התקטל	hij vermoordde zich <i>meervoud:</i> 1) zij vermoordden zich 2) zij vermoordden elkaar
הפעיל	Causativum	הקטיל	hij liet doden = hij beval te doden
הפעל *)	Passivum bij het Causativum	הקטל	hij werd op bevel gedood

OPM. 1) De drie genera van het Intensivum (פעל, פעל, והתפעל) hebben in de middelste stamletter zo mogelijk een dāgésj. (Daar er in de ע geen dagésj kan komen, was de stam פעל niet geschikt als paradigma voor het regelmatige werkwoord).

2) De התפעל heeft soms de betekenis van een reflexivum bij het causativum („zich laten”).

*) Let op de Kaámess châtóef!

Naast de tempora onderscheiden we bij de Hebreeuwse werkwoorden in elk genus nog de volgende vormen:

A. Een *imperativus*, alleen in de tweede persoon, maar met aparte vormen voor mannelijk en vrouwelijk zowel in enkelvoud, als in meervoud.

OPM. פעל en הפעל hebben geen imperativus.

B. Een *infinitivus* met twee vormen:

- 1) infinitivus absolutus.
- 2) infinitivus constructus.

1)a. De infinitivus absolutus wordt vaak gebruikt in combinatie met een persoonsvorm van hetzelfde werkwoord om de betekenis van die persoonsvorm te versterken; bijv.:

שמור שמור = hij zal goed bewaren.

b. Ook kan de infinitivus absolutus van ieder werkwoord door ך worden verbonden met de inf. abs. הלוך; deze combinatie heeft de waarde van een bijwoordelijk gebruikt part. praesentis met duratieve betekenis.

Bijv.:

הלוך ושמור = steeds maar bewarende

2) De infinitivus constructus wordt gebruikt als gerundium.

Voorbeelden:

a. קטל-איש = het doden van een man.

b. לקטל-איש = voor het doden van een man =
om een man te doden.

c. בקטל-איש = door het doden van een man.
enz.

C. Een *participium*, dat evenals andere adjectiva aparte vormen heeft voor mannelijk en vrouwelijk, zowel in enkelvoud, als in meervoud. Van het vrouwelijk enkelvoud komen vaak twee verschillende vormen voor.

OPM. Alleen קל heeft (als tenminste het werkwoord een transitieve betekenis heeft) twee participia, n.l. één met actieve en één met passieve betekenis. De andere genera hebben slechts één participium met de betekenis van dat genus.

De התפעל vertoont bijzonderheden, als het praefix ה־ voor een sisletter of dentalis komt te staan:

1a) Als het praefix ה־ voor een sisletter (זסצש) komt te staan, verwisselt de ת van het praefix met de sisletter van plaats (metathesis); bijv.:

שפך = gieten; השתפף = zich uitstorten.

1b) Bovendien verandert deze ת van het praefix ה־, als deze na metathesis achter een צ komt, in een ט, en als hij achter een ז komt, in een ד; bijv.:

צדק = braaf zijn; הצטדק = zich rechtvaardigen.
זכה = rein zijn; הזדכה = zich louteren.

2) Voor een dentalis (דטת) valt de ת van het praefix ה־ weg, en die dentalis krijgt een dagésj; bijv.:

טהר = rein zijn; השטהר = zich louteren.

§ 30. *Objects-suffixen.*

Aan vele vormen van werkwoorden kunnen nog weer de nominale suffixen worden gehecht om het object aan te duiden. Er doen zich in het werkwoord, als het met deze objects-suffixen wordt verbonden, meestal klinkerveranderingen voor. Vaak verandert voor een objects-suffix een ה in een ת.

Voorbeelden:

קטל = hij doodde; קטלכם = hij doodde *jullie*.
קטלה = zij doodde; קטלתנו = zij doodde *ons*.

OPM. 1) Een overzicht van objects-suffixen verbonden aan een aantal vormen van het regelmatige werkwoord קטל kan men vinden op de bladzijden 52 en 53. Het is niet de bedoeling, dat dit overzicht van buiten wordt geleerd.

2) Wel moet echter het paradigma van קטל zonder objects-suffixen, dat op de bladzijden 50 en 51 staat, zeer nauwkeurig van buiten worden geleerd, evenals de paradigmata der onregelmatige werkwoorden, die men kan vinden op de bladzijden 54 tot en met 73.

VIJFDE HOOFDSTUK

ONREGELMATIGE WERKWOORDEN

§ 31. *Overzicht.*

We onderscheiden de volgende klassen van werkwoorden, die in hun vormen afwijkingen vertonen van het regelmatige werkwoord:

- A. 1) Verba primae laryngalis.
2) Verba mediae laryngalis.
3) Verba tertiae laryngalis.

B. Hiervan de bijzondere klassen:

- 4) Verba פ"א.
5) Verba פ"ל.
6) Verba ל"ה.

C. Verder nog de volgende klassen:

- 7) Verba פ"ו.
8) Verba פ"י.
9) Verba ע"ו.
10) Verba ע"ע.
11) Verba ל"ו en ל"ת.
12) Verba anomala.

OPM. Natuurlijk kan het ook voorkomen, dat een werkwoord tot twee, of zelfs tot drie der genoemde klassen tegelijk behoort, daar er in elke stamletter aanleiding tot een afwijking kan zijn. Men kan dan meestal zeer gemakkelijk de ontstane afwijkingen combineren.

Verba primae laryngalis zijn werkwoorden, waarvan de eerste stamletter een laryngalis is. Hiervan vormen de verba א"פ een bijzondere klasse (zie § 35).

De verba primae laryngalis vertonen bijzonderheden:

- 1) wanneer er in de laryngalis een dagësj zou moeten komen; *meestal* wordt dan de voorafgaande vocaal gerekt.
- 2) wanneer er onder de laryngalis een hoorbare sjwā zou moeten komen, komt er in plaats daarvan een châtâf. Ook in plaats van een niet-hoorbare sjwā komt vaak een châtâf. Zie het IIe paradigma op blzz. 54/55.

§ 33. *Verba mediae laryngalis.*

Verba mediae laryngalis zijn werkwoorden, waarvan de tweede (middelste) stamletter een laryngalis is. Ook hier ontstaan afwijkingen van het regelmatige werkwoord, indien er in deze tweede stamletter een dagësj zou moeten komen. Toch wordt in plaats daarvan niet altijd de voorafgaande klinker gerekt. Verder komt er onder de laryngalis een châtâf in plaats van een hoorbare sjwā.

Zie het IIIe paradigma op blzz. 56/57.

§ 34. *Verba tertiae laryngalis.*

Verba tertiae laryngalis zijn werkwoorden, waarvan de derde stamletter een laryngalis is. Hiervan vormen de verba א"ל en ה"ל bijzondere klassen (zie § 36 en § 37).

Bij de verba tertiae laryngalis vinden we vaak onder de tweede stamletter iets andere klinkers dan bij het regelmatige werkwoord. Dit is ontstaan door de behoefte om moeilijkheden met de derde stamletter, die laryngalis is, te vermijden. Ook moet gelet worden op het voorkomen van patag-furtivum (zie blz. 10, § 5 B).

Bijzondere aandacht verdienen de tweede persoon enkelvoud vrouwelijk van het perfectum en de tweede vorm van het vrouwelijk enkelvoud van het participium.

Zie het IVe paradigma op blzz. 58/59.

Verba א"פ zijn werkwoorden, die als eerste stamletter een א hebben.

De verba א"פ volgen de regels van de verba primae laryngalis (zie § 32), maar zes werkwoorden hebben in het futurum van קל een bijzondere combinatie van klinkers, n.l.:

אבד	אבה	אחו	אכל	אמר	אפה
omkomen	willen	grijpen	eten	zeggen	bakken

Zie het Ve paradigma op blz. 60.

OPM. 1). Bij אמר onderscheiden we twee vormen van aoristus, n.l.: ויאמר = en hij zeide; ויאמר = en hij sprak.

2). Vele verba א"פ hebben nevenvormen, die analoog zijn aan de vormen van de verba פ"י (zie blz. 46, § 39).

§ 36. *Verba ל"א*

Verba ל"א zijn werkwoorden, waarvan de derde stamletter een א is. Deze werkwoorden vertonen andere afwijkingen dan de overige verba tertiae laryngalis.

Zie het VIe paradigma op blzz. 60/61.

Van vele verba ל"א komen nevenvormen voor, die analoog zijn aan de vormen van de verba ל"ה (zie § 37).

§ 37. *Verba ה"ל*

Verba ה"ל zijn werkwoorden, waarvan de derde stamletter een ה is. De derde stamletter was meestal oorspronkelijk een ו of een י, maar deze werden aan het eind van een woord tot een ה (behalve in het participium passivi van קל, waar we ook aan het eind van het woord een י vinden).

In de 2e persoon enkelvoud van het perfectum verandert de ה voor de uitgang הַ in een ה.

In de aoristus en in de conjunctivus hebben we korte vormen, waarbij de derde stamletter verdwijnt. Dit komt ook voor bij sommige imperativi en in vormen die eindigen op יַ of op יָ.

Zie het VIIe paradigma op blzz. 62/63.

Enige werkwoorden hebben als derde stamletter werkelijk een ה. Zij zijn te herkennen aan een mappiek in deze ה; ze volgen de regels van de verba tertiae laryngalis (zie § 34).

Verba פ"ו zijn werkwoorden, waarvan de eerste stamletter een פ is. Deze פ valt na een praefix weg en in de tweede stamletter komt een dagésj. De פ blijft echter staan, als de tweede stamletter een laryngalis is, of als er in die tweede stamletter reeds een dagésj stond.

In sommige vormen valt de פ ook weg aan het begin van het woord. In dit geval komt er in de tweede stamletter, die nu aan het begin van het woord komt, geen dagésj, tenzij deze tweede stamletter een der letters פגדכפת is.

In פגדכפת blijft de פ daar staan, waar reeds de פ van de נפעל was weggevallen (dus in het futurum enz. van נפעל).

Zie het VIIIe paradigma op blzz. 64/65; voor verba met een פ als eerste stamletter en een laryngalis als tweede echter blz. 57, sub. *nevenvorm*.

OPM. Het werkwoord לקח = *nemen* wordt in een aantal vormen vervoegd, alsof de stam נקה was.

Verba פ"ו zijn werkwoorden, waarvan de eerste stamletter een פ of een פ is. De meeste van deze werkwoorden hebben een פ als eerste stamletter, die echter vaak in een פ verandert. Er zijn evenwel enige gevallen, waarbij de eerste stamletter werkelijk פ is.

Bij de werkwoorden, waarvan de eerste stamletter eigenlijk פ is, valt deze eerste stamletter in sommige gevallen geheel weg.

Bij de werkwoorden, waarvan de eerste stamletter werkelijk פ is, valt deze פ nooit weg. Wel kan hij mater lectionis worden, zoals in het futurum van פקל en in de הפעיל.

Zie het IXe paradigma op blzz. 66/67.

Verba ע"ו zijn werkwoorden, waarvan de tweede stamletter een ע of een פ is.

Bij de werkwoorden, waarvan de tweede stamletter een ע is, kan deze ע of mater lectionis worden, of geheel wegvallen, zodat we een tweeletterige vorm van de stam krijgen.

Bij de werkwoorden, waarvan de tweede stamletter een פ is, vinden we soms in פקל een aparte vervoeging, maar in de overige genera stemt de vervoeging van deze verba ע"ו geheel overeen met die van de verba ע"ו.

De verba ע"ו hebben combinaties van klinkers, die vaak sterk afwijken van die van de regelmatige werkwoorden.

Zie het Xe paradigma op blz. 68.

In הפעל, פעל, en הפפעל is de derde stamletter verdubbeld; bijv. van de stam קום tot קומם. In deze drie genera komt soms ook nog een andere vorm van verdubbeling voor, n.l. verdubbeling van de gehele tweeletterige vorm van de stam; bijv. van de stam כול tot כלכל; zie het paradigma der verdubbelingen op blzz. 72/73.

Verba ע"ע zijn werkwoorden, waarvan de tweede en de derde stamletter gelijk zijn. In vele vormen is de derde stamletter weggevallen, zodat we een tweeletterige stam overhouden.

In פקל komt naast de tweeletterige vorm van de stam ook de drieletterige voor, terwijl הפעל, פעל, en הפפעל meestal de drieletterige vorm van de stam hebben. In deze drie genera komt echter ook de gehele verdubbeling van de tweeletterige vorm van de stam voor, zoals bij de verba ע"ו.

De verba ע"ע hebben combinaties van klinkers, die vaak sterk afwijken van die van de regelmatige werkwoorden, maar die dikwijls sterke overeenkomst vertonen met die van de verba ע"ו.

Zie het XIe paradigma op blz. 69; voor הפעל, פעל, en הפפעל echter het paradigma der verdubbelingen op blzz. 72/73.

Verba ל"ל en verba ת"ל zijn verba met *geringe* afwijkingen.

- A. Verba ל"ל zijn werkwoorden, waarvan de derde stamletter een ל is. Deze derde stamletter valt weg voor een suffix, dat begint met een ל, terwijl de ל van het suffix een dagêsj krijgt. Zie paradigma XIIa op blz. 70.
- B. Verba ת"ל zijn werkwoorden, waarvan de derde stamletter een ת is. Deze derde stamletter valt weg voor een suffix, dat begint met een ת, terwijl de ת van het suffix een dagêsj krijgt. Zie paradigma XIIb op blz. 70.

§ 43. Verba anomala.

Onder „verba anomala” willen we hier verstaan: *zeer* onregelmatige werkwoorden. Het Hebreeuws kent, evenals andere talen, een aantal *zéér* onregelmatige werkwoorden. De bekendste daarvan zijn:

נתן = geven; zie paradigma XIIIa	} op blz. 71.
היה = zijn; zie paradigma XIIIb	
חיה = leven; zie paradigma XIIIc	
שחח = buigen; zie paradigma XIId	

PARADIGMATA
van de werkwoorden

	Getal	Persoon	Geslacht	קל	
				Hoofdvorm	Nevenvorm
PERFECTUM	Meervoud Enkelvoud	3e	m.	קָטַל	כָּבַד
		3e	vr.	קָטְלָהּ	כָּבְדָהּ
		2e	m.	קָטַלְתָּ	כָּבַדְתָּ
		2e	vr.	קָטַלְתְּ	כָּבַדְתְּ
		1e	m./vr.	קָטַלְתִּי	כָּבַדְתִּי
		3e	m./vr.	קָטְלוּ	כָּבְדוּ
		2e	m.	קָטַלְתֶּם	כָּבַדְתֶּם
		2e	vr.	קָטַלְתֶּן	כָּבַדְתֶּן
		1e	m./vr.	קָטַלְנוּ	כָּבַדְנוּ
		FUTURUM	Meervoud Enkelvoud	3e	m.
3e	vr.			תִּקְטַל	תִּכְבֹּד
2e	m.			תִּקְטַלְךָ	תִּכְבֹּדְךָ
2e	vr.			תִּקְטַלְתְּ	תִּכְבֹּדְתְּ
1e	m./vr.			אֶקְטַל	אֶכְבֹּד
3e	m.			יִקְטְלוּ	יִכְבְּדוּ
3e	vr.			תִּקְטַלְנָהּ	תִּכְבְּדֶנָהּ
2e	m.			תִּקְטַלְכֶם	תִּכְבְּדוּ
2e	vr.			תִּקְטַלְתֶּן	תִּכְבְּדֶנָהּ
1e	m./vr.			נִקְטַלְנוּ	נִכְבְּדוּ
IMPERATIVUS	Meerv. Enk.	2e	m.	קָטַל	כָּבַד
		2e	vr.	קָטְלִי	כָּבְדִי
		2e	m.	קָטְלוּ	כָּבְדוּ
		2e	vr.	קָטְלֶנָהּ	כָּבְדֶנָהּ
INFINITIVUS	Abs. Constr.			קָטַל	כָּבֹד
				קָטְלָהּ	כָּבֹד
PARTICIPIUM	Meerv. Enk.	m.	vr.	קָטַל	קָטוּל
			vr.	קָטְלָהּ	קָטוּלָהּ
		m.	vr.	קָטַלְתָּ	קָטוּלִים
			vr.	קָטַלְתֶּם	קָטוּלוֹת
Betekenis van 3e pers. mnl. enk. Perf.				hij doodde	hij was zwaar

נסעל	פעל	פעל	התפעל	הפעיל	הפעל
נִקְטַל	קָטַל	קָטַל	הִתְקַטַּל	הִקְטִיל	הִקְטַל
נִקְטְלָהּ	קָטְלָהּ	קָטְלָהּ	הִתְקַטְּלָהּ	הִקְטִילָהּ	הִקְטַלָהּ
נִקְטַלְתָּ	קָטַלְתָּ	קָטַלְתָּ	הִתְקַטַּלְתָּ	הִקְטִילְתָּ	הִקְטַלְתָּ
נִקְטַלְתְּ	קָטַלְתְּ	קָטַלְתְּ	הִתְקַטַּלְתְּ	הִקְטִילְתְּ	הִקְטַלְתְּ
נִקְטַלְתִּי	קָטַלְתִּי	קָטַלְתִּי	הִתְקַטַּלְתִּי	הִקְטִילְתִּי	הִקְטַלְתִּי
נִקְטְלוּ	קָטְלוּ	קָטְלוּ	הִתְקַטְּלוּ	הִקְטִילוּ	הִקְטַלוּ
נִקְטַלְתֶּם	קָטַלְתֶּם	קָטַלְתֶּם	הִתְקַטַּלְתֶּם	הִקְטִילְתֶּם	הִקְטַלְתֶּם
נִקְטַלְתֶּן	קָטַלְתֶּן	קָטַלְתֶּן	הִתְקַטַּלְתֶּן	הִקְטִילְתֶּן	הִקְטַלְתֶּן
נִקְטַלְנוּ	קָטַלְנוּ	קָטַלְנוּ	הִתְקַטַּלְנוּ	הִקְטִילְנוּ	הִקְטַלְנוּ
יִקְטַל	יִקְטַל	יִקְטַל	יִתְקַטַּל	יִקְטִיל	יִקְטַל
תִּקְטַל	תִּקְטַל	תִּקְטַל	תִּתְקַטַּל	תִּקְטִיל	תִּקְטַל
תִּקְטַלְךָ	תִּקְטַלְךָ	תִּקְטַלְךָ	תִּתְקַטַּלְךָ	תִּקְטִילְךָ	תִּקְטַלְךָ
תִּקְטַלְתְּ	תִּקְטַלְתְּ	תִּקְטַלְתְּ	תִּתְקַטַּלְתְּ	תִּקְטִילְתְּ	תִּקְטַלְתְּ
אֶקְטַל	אֶקְטַל	אֶקְטַל	אֶתְקַטַּל	אֶקְטִיל	אֶקְטַל
יִקְטְלוּ	יִקְטְלוּ	יִקְטְלוּ	יִתְקַטְּלוּ	יִקְטִילוּ	יִקְטְלוּ
תִּקְטַלְנָהּ	תִּקְטַלְנָהּ	תִּקְטַלְנָהּ	תִּתְקַטַּלְנָהּ	תִּקְטִילְנָהּ	תִּקְטַלְנָהּ
תִּקְטַלְכֶם	תִּקְטַלְכֶם	תִּקְטַלְכֶם	תִּתְקַטַּלְכֶם	תִּקְטִילְכֶם	תִּקְטַלְכֶם
תִּקְטַלְתֶּן	תִּקְטַלְתֶּן	תִּקְטַלְתֶּן	תִּתְקַטַּלְתֶּן	תִּקְטִילְתֶּן	תִּקְטַלְתֶּן
נִקְטַלְנוּ	נִקְטַלְנוּ	נִקְטַלְנוּ	נִתְקַטַּלְנוּ	נִקְטִילְנוּ	נִקְטַלְנוּ
הִקְטַל	קָטַל	ontbreekt	הִתְקַטַּל	הִקְטַל	ontbreekt
הִקְטַלְתָּ	קָטַלְתָּ		הִתְקַטַּלְתָּ	הִקְטַלְתָּ	
הִקְטַלְתְּ	קָטַלְתְּ		הִתְקַטַּלְתְּ	הִקְטַלְתְּ	
הִקְטַלְתִּי	קָטַלְתִּי		הִתְקַטַּלְתִּי	הִקְטַלְתִּי	
הִקְטַלְתֶּם	קָטַלְתֶּם	קָטַל	הִתְקַטַּלְתֶּם	הִקְטַלְתֶּם	
הִקְטַלְתֶּן	קָטַלְתֶּן		הִתְקַטַּלְתֶּן	הִקְטַלְתֶּן	
הִקְטַלְנוּ	קָטַלְנוּ	קָטַל	הִתְקַטַּלְנוּ	הִקְטַלְנוּ	
מִקְטַל	מִקְטַל	מִקְטַל	מִתְקַטַּל	מִקְטִיל	מִקְטַל
מִקְטַלְךָ	מִקְטַלְךָ	מִקְטַלְךָ	מִתְקַטַּלְךָ	מִקְטִילְךָ	מִקְטַלְךָ
מִקְטַלְתְּ	מִקְטַלְתְּ	מִקְטַלְתְּ	מִתְקַטַּלְתְּ	מִקְטִילְתְּ	מִקְטַלְתְּ
מִקְטַלְתִּי	מִקְטַלְתִּי	מִקְטַלְתִּי	מִתְקַטַּלְתִּי	מִקְטִילְתִּי	מִקְטַלְתִּי
מִקְטַלְתֶּם	מִקְטַלְתֶּם	מִקְטַלְתֶּם	מִתְקַטַּלְתֶּם	מִקְטִילְתֶּם	מִקְטַלְתֶּם
מִקְטַלְתֶּן	מִקְטַלְתֶּן	מִקְטַלְתֶּן	מִתְקַטַּלְתֶּן	מִקְטִילְתֶּן	מִקְטַלְתֶּן
מִקְטַלְנוּ	מִקְטַלְנוּ	מִקְטַלְנוּ	מִתְקַטַּלְנוּ	מִקְטִילְנוּ	מִקְטַלְנוּ
a) hij werd gedood	hij vermoordde	hij werd vermoord	hij vermoordde zich	hij liet doden	hij werd gedood (op bevel)
b) hij doodde zich					

objects-suffix			getal		enkelvoud		
			persoon		1e persoon	2e persoon	
			geslacht		m./vr.	mnl.	vrl.
vorm van קטל			betekenis		mij	jou	jou
enkelvoud	3e	m.	קטל	hij doodde	קטלני	קטלך	קטלך
	3e	m.	קטלה	zij doodde	קטלחני	קטלחך	קטלחך
	2e	m.	קטלת	jij doodde	קטלתני	—	—
	2e	vr.	קטלת	jij doodde	קטלתני	—	—
	1e	m./vr.	קטלתי	ik doodde	—	קטלתיך	קטלתיך
	meervoud	3e	m.	קטלו	zij doodden	קטלונני	קטלונך
2e		m.	קטלתם	jullie doodden	קטלתני	—	—
1e		m./vr.	קטלנו	wij doodden	—	קטלנוך	קטלנוך
enk.	1e	m.	יקטל	hij zal doden	יקטלני	יקטלך	יקטלך
	mv.	3e	יקטלו	zij zullen doden	יקטלונני	יקטלונך	יקטלונך
enk.	2e	m.	קטול	dood	קטלני	—	—
	mv.	2e	קטלו	doodt	קטלונני	—	—
constr.			קטול	het doden van	קטלני } קטלני	קטלך } קטלך	קטלך
enk.	3e	m.	קטל	hij vermoordde	קטלני	קטלך	קטלך
enk.	3e	m.	הקטיל	hij liet doden	הקטילני	הקטילך	הקטילך

3e persoon		meervoud				
		1e persoon		2e persoon		3e persoon
		m./vr.	mnl.	vrl.	mnl.	vrl.
mnl.	vrl.	m./vr.	mnl.	vrl.	mnl.	vrl.
hem	haar	ons	jullie	jullie	hen	heer
קטלהו } קטלו	קטלה	קטלנו	קטלכם	קטלכן	קטלם	קטלן
קטלתהו } קטלתו	קטלתה	קטלתנו	קטלתכם	קטלתכן	קטלתם	קטלתן
קטלתהו } קטלתו	קטלתה	קטלתנו	—	—	קטלתם	קטלתן
קטלתיהו } קטלתיו	קטלתיה	קטלתינו	—	—	קטלתים	קטלתין
קטלתיהו } קטלתיו	קטלתיה	—	קטלתיכם	קטלתיכן	קטלתים	קטלתין
קטלוהו	קטלוה	קטלוננו	—	—	קטלונם	קטלונן
קטלתוהו	קטלתוה	קטלתוננו	—	—	קטלתונם	קטלתונן
קטלנוהו	קטלנוה	—	קטלנוכם	קטלנוכן	קטלנום	קטלנון
יקטלהו	יקטלה	יקטלנו	יקטלכם	יקטלכן	יקטלם	יקטלן
יקטלתוהו	יקטלתוה	יקטלתנו	יקטלתכם	יקטלתכן	יקטלתם	יקטלתן
קטלהו	קטלה } קטלה	קטלנו	—	—	קטלם	קטלן
קטלהו	קטלה	קטלנו	—	—	קטלונם	קטלונן
קטלו	קטלה	קטלנו	קטלכם } קטלכם	קטלכן } קטלכן	קטלם	קטלן
קטלו	קטלה	קטלנו	קטלכם	קטלכן	קטלם	קטלן
הקטילו } הקטילהו	הקטילה	הקטילנו	הקטילכם	הקטילכן	הקטילם	הקטילן

PERFECTUM	Geta.	Persoon	Geslacht	קל					
				Hoofdvorm		Nevenvorm I		Nevenvorm II	
PERFECTUM	Meervoud Enkelvoud	3e	m.	עָמַד	חָמַד	חָזַק			
		3e	vr.	עָמְדָה	חָמְדָה	חָזְקָה			
		2e	m.	עָמַדְתָּ	חָמַדְתָּ	חָזַקְתָּ			
		2e	vr.	עָמַדְתְּ	חָמַדְתְּ	חָזַקְתְּ			
		1e	m./vr.	עָמַדְתִּי	חָמַדְתִּי	חָזַקְתִּי			
		3e	m./vr.	עָמְדוּ	חָמְדוּ	חָזְקוּ			
		2e	m.	עָמַדְתֶּם	חָמַדְתֶּם	חָזַקְתֶּם			
		2e	vr.	עָמַדְתֶּן	חָמַדְתֶּן	חָזַקְתֶּן			
		1e	m./vr.	עָמַדְנוּ	חָמַדְנוּ	חָזַקְנוּ			
FUTURUM	Meervoud Enkelvoud	3e	m.	יֵעָמֵד	יִחְמַד	יִחְזַק			
		3e	vr.	תֵּעָמְדָה	תִּחְמַד	תִּחְזַק			
		2e	m.	תֵּעָמַד	תִּחְמַד	תִּחְזַק			
		2e	vr.	תֵּעָמְדִי	תִּחְמַדִּי	תִּחְזַקִּי			
		1e	m./vr.	אֵעָמֵד	אִחְמַד	אִחְזַק			
		3e	m.	יֵעָמְדוּ	יִחְמְדוּ	יִחְזְקוּ			
		3e	vr.	תֵּעָמְדֶנָּה	תִּחְמְדֶנָּה	תִּחְזְקֶנָּה			
		2e	m.	תֵּעָמְדוּ	תִּחְמְדוּ	תִּחְזְקוּ			
		2e	vr.	תֵּעָמְדֶנָּה	תִּחְמְדֶנָּה	תִּחְזְקֶנָּה			
1e	m./vr.	נֵעָמַד	נִחְמַד	נִחְזַק					
IMPERATIVUS	Meerv. Enk.	2e	m.	עָמַד	חָמַד	חָזַק			
		2e	vr.	עָמְדִי	חָמְדִי	חָזְקִי			
		2e	m.	עָמְדוּ	חָמְדוּ	חָזְקוּ			
		2e	vr.	עָמְדֶנָּה	חָמְדֶנָּה	חָזְקֶנָּה			
INFINITIVUS	Abs.		עָמַד	חָמַד	חָזַק				
	Constr.		עָמַד	חָמַד	חָזַק				
PARTICIPIIUM	Meerv. Enk.	m. vr. m. vr.	Activum	Passivum	Activum	Passivum	Activum	Passivum	
			עָמַד	Ontbreekt,	חָמַד	חָמְדִי	חָזַק	Ontbreekt,	
			עָמְדָה	daar de	חָמְדָה	חָמְדָה	חָזְקָה	daar de	
			עָמַדְתָּ	betekenis	חָמַדְתָּ	_____	חָזַקְתָּ	betekenis	
עָמַדְתִּי	intran-	חָמַדְתִּי	חָמְדִים	חָזַקְתִּי	intran-				
עָמַדְתֶּם	sitief is.	חָמַדְתֶּם	חָמְדוֹת	חָזַקְתֶּם	sitief is.				
עָמַדְתֶּן		חָמַדְתֶּן	_____	חָזַקְתֶּן					
עָמַדְנוּ		חָמַדְנוּ	_____	חָזַקְנוּ					
Betekenis van 3e pers. mnl. enk. Perf.			hij stond	hij begeerde	hij was sterk				

PERFECTUM	Geta.	Persoon	Geslacht	הפעיל							
				Hoofdvorm		Nevenvorm		Hoofdvorm		Nevenvorm	
PERFECTUM	Meervoud Enkelvoud	3e	m.	הָעָמַד	הָחָמַד	הָחָזַק					
		3e	vr.	הָעָמְדָה	הָחָמְדָה	הָחָזְקָה					
		2e	m.	הָעָמַדְתָּ	הָחָמַדְתָּ	הָחָזַקְתָּ					
		2e	vr.	הָעָמַדְתְּ	הָחָמַדְתְּ	הָחָזַקְתְּ					
		1e	m./vr.	הָעָמַדְתִּי	הָחָמַדְתִּי	הָחָזַקְתִּי					
		3e	m./vr.	הָעָמְדוּ	הָחָמְדוּ	הָחָזְקוּ					
		2e	m.	הָעָמַדְתֶּם	הָחָמַדְתֶּם	הָחָזַקְתֶּם					
		2e	vr.	הָעָמַדְתֶּן	הָחָמַדְתֶּן	הָחָזַקְתֶּן					
		1e	m./vr.	הָעָמַדְנוּ	הָחָמַדְנוּ	הָחָזַקְנוּ					
FUTURUM	Meervoud Enkelvoud	3e	m.	יֵעָמֵד	יִחְמַד	יִחְזַק					
		3e	vr.	תֵּעָמְדָה	תִּחְמַד	תִּחְזַק					
		2e	m.	תֵּעָמַד	תִּחְמַד	תִּחְזַק					
		2e	vr.	תֵּעָמְדִי	תִּחְמַדִּי	תִּחְזַקִּי					
		1e	m./vr.	אֵעָמֵד	אִחְמַד	אִחְזַק					
		3e	m.	יֵעָמְדוּ	יִחְמְדוּ	יִחְזְקוּ					
		3e	vr.	תֵּעָמְדֶנָּה	תִּחְמְדֶנָּה	תִּחְזְקֶנָּה					
		2e	m.	תֵּעָמְדוּ	תִּחְמְדוּ	תִּחְזְקוּ					
		2e	vr.	תֵּעָמְדֶנָּה	תִּחְמְדֶנָּה	תִּחְזְקֶנָּה					
1e	m./vr.	נֵעָמַד	נִחְמַד	נִחְזַק							
IMPERATIVUS	Meerv. Enk.	2e	m.	הָעָמַד	הָחָמַד	הָחָזַק					
		2e	vr.	הָעָמְדִי	הָחָמְדִי	הָחָזְקִי					
		2e	m.	הָעָמְדוּ	הָחָמְדוּ	הָחָזְקוּ					
		2e	vr.	הָעָמְדֶנָּה	הָחָמְדֶנָּה	הָחָזְקֶנָּה					
INFINITIVUS	Abs.		הָעָמַד	הָחָמַד	הָחָזַק						
	Constr.		הָעָמַד	הָחָמַד	הָחָזַק						
PARTICIPIIUM	Meerv. Enk.	m. vr. m. vr.	Activum	Passivum	Activum	Passivum	Activum	Passivum			
			הָעָמַד	Ontbreekt,	הָחָמַד	הָחָמְדִי	הָחָזַק	Ontbreekt,			
			הָעָמְדָה	daar de	הָחָמְדָה	הָחָמְדָה	הָחָזְקָה	daar de			
			הָעָמַדְתָּ	betekenis	הָחָמַדְתָּ	_____	הָחָזַקְתָּ	betekenis			
הָעָמַדְתִּי	intran-	הָחָמַדְתִּי	הָחָמְדִים	הָחָזַקְתִּי	intran-						
הָעָמַדְתֶּם	sitief is.	הָחָמַדְתֶּם	הָחָמְדוֹת	הָחָזַקְתֶּם	sitief is.						
הָעָמַדְתֶּן		הָחָמַדְתֶּן	_____	הָחָזַקְתֶּן							
הָעָמַדְנוּ		הָחָמַדְנוּ	_____	הָחָזַקְנוּ							
Betekenis van 3e pers. mnl. enk. Perf.			hij stelde zich	hij werd begcerd	hij stelde	hij maakte begeerlijk	hij werd gesteld	hij werd begeerlijk gemaakt			

Let op deze vorm →	Getal	Persoon	Geslacht	קל		נפעל
				—	—	—
Let op deze vorm →	PERFECTUM Meervoud Enkelvoud			3e m.	שָׁלַח	נִשְׁלַח
				3e vr.	שָׁלְחָה	נִשְׁלְחָה
				2e m.	שָׁלַחְתָּ	נִשְׁלַחְתָּ
				2e vr.	שָׁלַחְתְּ	נִשְׁלַחְתְּ
				1e m./vr.	שָׁלַחְתִּי	נִשְׁלַחְתִּי
				3e m./vr.	שָׁלְחוּ	נִשְׁלְחוּ
				2e m.	שָׁלַחְתֶּם	נִשְׁלַחְתֶּם
				2e vr.	שָׁלַחְתֶּן	נִשְׁלַחְתֶּן
				1e m./vr.	שָׁלַחְנוּ	נִשְׁלַחְנוּ
	FUTURUM Meervoud Enkelvoud			3e m.	יִשְׁלַח	יִשְׁלַח
				3e vr.	תִּשְׁלַח	תִּשְׁלַח
				2e m.	תִּשְׁלַח	תִּשְׁלַח
				2e vr.	תִּשְׁלַחִי	תִּשְׁלַחִי
				1e m./vr.	אֲשַׁלַּח	אֲשַׁלַּח
				3e m.	יִשְׁלַחוּ	יִשְׁלַחוּ
				3e vr.	תִּשְׁלַחְנָה	תִּשְׁלַחְנָה
				2e m.	תִּשְׁלַחוּ	תִּשְׁלַחוּ
				2e vr.	תִּשְׁלַחְנָה	תִּשְׁלַחְנָה
1e m./vr.	נִשְׁלַח	נִשְׁלַח				
IMPERATIVUS Meerv. Enk.			2e m.	שָׁלַח	הִשְׁלַח	
			2e vr.	שָׁלְחִי	הִשְׁלְחִי	
			2e m.	שָׁלְחוּ	הִשְׁלְחוּ	
			2e vr.	שָׁלַחְנָה	הִשְׁלַחְנָה	
INFINITIVUS Abs. Constr.				שָׁלוֹחַ	נִשְׁלַח	
				שָׁלַח	הִשְׁלַח	
Let op deze vorm →	PARTICIPIUM Meerv. Enk.			Activum		נִשְׁלַח
				Passivum		
	m.	שָׁלַח	שָׁלוּחַ	נִשְׁלַח		
	vr.	שָׁלְחָה	שָׁלוּחָה			
	vr.	שָׁלַחְתָּ	—	נִשְׁלַחְתָּ		
	m.	שָׁלַחְתִּים	שָׁלוּחִים	נִשְׁלַחְתִּים		
vr.	שָׁלַחְתֶּן	שָׁלוּחֹת	נִשְׁלַחְתֶּן			
Betekenis van 3e pers. mnl. enk. Perf.				hij zond	hij werd gezonden	

פעל	פעל	התפעל	הפעיל	הפעל
שָׁלַח	שָׁלַח	הִשְׁתַּלַּח	חִשְׁלִיחַ	הִשְׁלַח
שָׁלְחָה	שָׁלְחָה	הִשְׁתַּלַּחְתָּ	חִשְׁלִיחָה	הִשְׁלַחְתָּ
שָׁלַחְתָּ	שָׁלַחְתָּ	הִשְׁתַּלַּחְתָּ	חִשְׁלִיחְתָּ	הִשְׁלַחְתָּ
שָׁלַחְתְּ	שָׁלַחְתְּ	הִשְׁתַּלַּחְתְּ	חִשְׁלִיחְתְּ	הִשְׁלַחְתְּ
שָׁלַחְתִּי	שָׁלַחְתִּי	הִשְׁתַּלַּחְתִּי	חִשְׁלִיחְתִּי	הִשְׁלַחְתִּי
שָׁלְחוּ	שָׁלְחוּ	הִשְׁתַּלַּחוּ	חִשְׁלִיחוּ	הִשְׁלַחוּ
שָׁלַחְתֶּם	שָׁלַחְתֶּם	הִשְׁתַּלַּחְתֶּם	חִשְׁלִיחְתֶּם	הִשְׁלַחְתֶּם
שָׁלַחְתֶּן	שָׁלַחְתֶּן	הִשְׁתַּלַּחְתֶּן	חִשְׁלִיחְתֶּן	הִשְׁלַחְתֶּן
שָׁלַחְנוּ	שָׁלַחְנוּ	הִשְׁתַּלַּחְנוּ	חִשְׁלִיחְנוּ	הִשְׁלַחְנוּ
יִשְׁלַח	יִשְׁלַח	יִשְׁתַּלַּח	יִשְׁלִיחַ	יִשְׁלַח
תִּשְׁלַח	תִּשְׁלַח	תִּשְׁתַּלַּח	תִּשְׁלִיחַ	תִּשְׁלַח
תִּשְׁלַח	תִּשְׁלַח	תִּשְׁתַּלַּח	תִּשְׁלִיחַ	תִּשְׁלַח
תִּשְׁלַחִי	תִּשְׁלַחִי	תִּשְׁתַּלַּחִי	תִּשְׁלִיחִי	תִּשְׁלַחִי
אֲשַׁלַּח	אֲשַׁלַּח	אֲשַׁתַּלַּח	אֲשַׁלִּיחַ	אֲשַׁלַּח
יִשְׁלַחוּ	יִשְׁלַחוּ	יִשְׁתַּלַּחוּ	יִשְׁלִיחוּ	יִשְׁלַחוּ
תִּשְׁלַחְנָה	תִּשְׁלַחְנָה	תִּשְׁתַּלַּחְנָה	תִּשְׁלַחְנָה	תִּשְׁלַחְנָה
תִּשְׁלַחוּ	תִּשְׁלַחוּ	תִּשְׁתַּלַּחוּ	תִּשְׁלַחְוּ	תִּשְׁלַחוּ
תִּשְׁלַחְנָה	תִּשְׁלַחְנָה	תִּשְׁתַּלַּחְנָה	תִּשְׁלַחְנָה	תִּשְׁלַחְנָה
נִשְׁלַח	נִשְׁלַח	נִשְׁתַּלַּח	נִשְׁלִיחַ	נִשְׁלַח
שָׁלַח	שָׁלַח	הִשְׁתַּלַּח	הִשְׁלַח	הִשְׁלַח
שָׁלְחִי	שָׁלְחִי	הִשְׁתַּלַּחִי	הִשְׁלַחִי	הִשְׁלַח
שָׁלְחוּ	שָׁלְחוּ	הִשְׁתַּלַּחוּ	הִשְׁלַחְוּ	הִשְׁלַח
שָׁלַחְנָה	שָׁלַחְנָה	הִשְׁתַּלַּחְנָה	הִשְׁלַחְנָה	הִשְׁלַח
שָׁלַח	—	הִשְׁתַּלַּח	הִשְׁלַח	הִשְׁלַח
שָׁלַח	—	הִשְׁתַּלַּח	הִשְׁלַח	—
מִשְׁלַח	מִשְׁלַח	מִשְׁתַּלַּח	מִשְׁלִיחַ	מִשְׁלַח
מִשְׁלַחְתָּ	מִשְׁלַחְתָּ	מִשְׁתַּלַּחְתָּ	מִשְׁלִיחְתָּ	מִשְׁלַחְתָּ
מִשְׁלַחְתְּ	מִשְׁלַחְתְּ	מִשְׁתַּלַּחְתְּ	מִשְׁלִיחְתְּ	מִשְׁלַחְתְּ
מִשְׁלַחְתִּים	מִשְׁלַחְתִּים	מִשְׁתַּלַּחְתִּים	מִשְׁלִיחִים	מִשְׁלַחְתִּים
מִשְׁלַחְתֶּן	מִשְׁלַחְתֶּן	מִשְׁתַּלַּחְתֶּן	מִשְׁלִיחְתֶּן	מִשְׁלַחְתֶּן
מִשְׁלַחְתֵּי	מִשְׁלַחְתֵּי	מִשְׁתַּלַּחְתֵּי	מִשְׁלִיחְתֵּי	מִשְׁלַחְתֵּי
הִי לִי לֹס	הִי לִי לֹס	הִי לִי לֹס	הִי לִי לֹס	הִי לִי לֹס
hij liet los	hij werd losgelaten	hij liet zich zenden	hij bracht	hij werd gebracht

	קל			נפעל
	Getai.	Persoon	Geslacht	
PERFECTUM	Meervoud Enkelvoud			נגלה נגלתה נגלית נגלית נגליתי נגלו נגליתם נגליתן נגלינו (let op ■)
	3e	m.	נגלה	
	3e	vr.	נגלתה	
	2e	m.	נגלית	
	2e	vr.	נגלית	
	1e	m./vr.	נגליתי	
	3e	m./vr.	נגלו	
	2e	m.	נגליתם	
FUTURUM	Meervoud Enkelvoud			יגלה תגלה תגלה תגלי אגלה יגלו תגלינה תגלו תגלינה נגלה
	3e	m.	יגלה	
	3e	vr.	תגלה	
	2e	m.	תגלה	
	2e	vr.	תגלי	
	1e	m./vr.	אגלה	
	3e	m.	יגלו	
	3e	vr.	תגלינה	
IMPERATIVUS	Meerv. Enk.		הגלה הגלי הגלו הגלינה	
	2e	m.		
	2e	vr.		
	2e	m.		
INFINITIVUS	Abs.			נגלה הגלות
	Constr.			
PARTICIPIIUM	Meerv. Enk.			נגלה נגלה נגלים נגלות
	m.	Activum		
		Passivum		
	vr.	גלי	גלינה	
	vr.	—	—	
m.	גלים	גלויים		
vr.	גלות	גלויזות		
Betekenis van 3e pers. mnl. enk. Perf.				hij trok weg (trans. en intr.) = of hij onthulde hij ging in ballingschap
				a) hij werd onthuld b) hij onthulde zich

	פעל	התפעל	הפעיל	הפעל
גלה	גלה	התגלה	הגלה	הגלה
גלתה	גלתה	התגלתה	הגלתה	הגלתה
גלית	גלית	התגלית	הגלית	הגלית
גלית	גלית	התגלית	הגלית	הגלית
גליתי	גליתי	התגליתי	הגליתי	הגליתי
גלו	גלו	התגלו	הגלו	הגלו
גליתם	גליתם	התגליתם	הגליתם	הגליתם
גליתן	גליתן	התגליתן	הגליתן	הגליתן
גלינו	גלינו	התגלינו	הגלינו	הגלינו
יגלה	יגלה	יתגלה	יגלה	יגלה
תגלה	תגלה	תתגלה	תגלה	תגלה
תגלה	תגלה	תתגלה	תגלה	תגלה
תגלי	תגלי	תתגלי	תגלי	תגלי
אגלה	אגלה	אתגלה	אגלה	אגלה
יגלו	יגלו	יתגלו	יגלו	יגלו
תגלינה	תגלינה	תתגלינה	תגלינה	תגלינה
תגלו	תגלו	תתגלו	תגלו	תגלו
תגלינה	תגלינה	תתגלינה	תגלינה	תגלינה
נגלה	נגלה	נתגלה	נגלה	נגלה
גלה	Ontbreekt	התגלה	הגלה	Ontbreekt
גלי		התגלי	הגלי	
גלו		התגלו	הגלו	
גלינה		התגלינה	הגלינה	
גלה	—	—	הגלה	הגלה
גלות	גלות	התגלות	הגלות	הגלות
מגלה	מגלה	מתגלה	מגלה	מגלה
מגלה	מגלה	מתגלה	מגלה	מגלה
—	—	—	—	—
מגלים	מגלים	מתגלים	מגלים	מגלים
מגלות	מגלות	מתגלות	מגלות	מגלות
hij ontblootte	hij werd ontbloot	hij ontblootte zich	hij deed in ballingschap gaan = hij verbande	hij werd verbannen